

Valkoposkihanhen ja merimetson siirtäminen riistalajeiksi –työryhmän mietintö

Helsinki 2025

Maa- ja metsätalousministeriölle

Maa- ja metsätalousministeriö asetti 16.5.2024 Valkoposkihanhen ja merimetson siirtäminen riistalajeiksi –työryhmän (VN/2056/2024). Taustalla oli pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelma (16.6.2023), jonka mukaan *”Tarpeettomat metsästysrajoitukset elinvoimaisten lajien, kuten merimetson ja valkoposkihanhen osalta poistetaan, ja lajit siirretään metsästyslain piiriin. Huolehditaan samalla vahinkojen oikeudenmukaisesta korvaamisesta elinkeinonharjoittajille. Hallitus vaikuttaa siihen, että lajit siirretään lintudirektiivin tiukasti suojeltujen lajien listalta. Poikkeusluvalla haltuunotettujen lintujen lihaa on voitava hyödyntää”*.

Työryhmän keskeisenä tehtävänä oli laatia ehdotus metsästyslain ja riistavahinkolain muuttamiseksi siten, että kaikki valkoposkiahania ja merimetsoja koskevat hallitusohjelman tavoitteet saavutetaan. Työryhmän oli laadittava mietintönsä hallituksen esityksen muotoon. Työryhmän toimikausi oli 7.5.2024–15.11.2024, mutta toimikautta pidennettiin 31.8.2025 saakka.

Työryhmässä olivat edustettuina maa- ja metsätalousministeriö, ympäristöministeriö, Varsinais-Suomen ELY-keskus, Pohjois-Karjalan ELY-keskus, Suomen riistakeskus, Luonnonvarakeskus, Ruokavirasto ja Suomen ympäristökeskus. Työryhmä kokoontui 8 kertaa.

Työryhmä on arvioinut toimeksiannon toteuttamismahdollisuuksia kansainvälisen ja kansallisen lainsäädännön sekä oikeuskäytännön perusteella. Työryhmän näkemyksen mukaan hallitusohjelman linjaukset saavutetaan mahdollisimman täysimääräisesti siten, että valkoposkiahani ja merimetso säilyvät luonnonsuojelulaissa rauhoitettuina lajeina, mutta lajien rauhoituksesta poikettaisiin Suomen riistakeskuksen päätöksellä ja metsästyslakia soveltaen. Tämä edellyttäisi metsästyslain ja luonnonsuojelulain muuttamista.

Työryhmä luovuttaa kunnioittavasti mietintönsä maa- ja metsätalousministeriölle.

Helsingissä 10.09.2025

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi metsästyslain 41 b §:n ja luonnonsuojelulain 83 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi metsästyslakia ja luonnonsuojelulakia. Esityksessä ehdotetaan pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman mukaisesti, että valkoposkihanhi ja merimetso siirretään metsästyslain piiriin ja samalla huolehditaan vahinkojen oikeudenmukaisesta korvaamisesta elinkeinonharjoittajille.

(Esitys liittyy valtion vuoden 202x talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.)

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan xx.xx.2025.

— — — — —

SISÄLLYS

VALKOPOSKIHANHEN JA MERIMETSON SIIRTÄMINEN RIISTALAJEIKSI – TYÖRYHMÄN MIETINTÖ	1
ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	3
PERUSTELUT	5
1 Asian tausta ja valmistelu	5
1.1 Tausta	5
1.2 Valmistelu	5
2 Nykytila ja sen arviointi.....	6
2.1 EU-lainsäädäntö ja kansainväliset sopimukset	6
2.2 Kansallinen lainsäädäntö.....	9
2.3 Nykytilan arviointi	13
3 Tavoitteet	16
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	17
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	17
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	17
4.2.1 Yleistä	17
4.2.2 Vaikutukset viranomaisiin	18
4.2.3 Taloudelliset vaikutukset	20
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	21
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset.....	21
5.2 Lainsäädäntö Ruotsissa, Virossa ja Tanskassa.....	22
6 Säännöskohtaiset perustelut.....	23
6.1 Metsästyslaki.....	23
6.2 Luonnonsuojelulaki.....	24
7 Voimaantulo	24
8 Toimeenpano ja seuranta	25
9 Suhde muihin esityksiin.....	25
9.1 Suhde talousarvioesitykseen	25
10 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	25
LAKIEHDOTUKSET	27
metsästyslain 41 b §:n muuttamisesta	27
luonnonsuojelulain 83 §:n muuttamisesta.....	29
LIITE	30
RINNAKKAISTEKSTIT	30
metsästyslain 41 b §:n muuttamisesta	30
luonnonsuojelulain 83 §:n muuttamisesta.....	33

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman mukaan tarpeettomat metsästysrajoitukset elinvoimaisten lajien, kuten merimetson ja valkoposkikihanhien osalta poistetaan, ja lajit siirretään metsästyslain piiriin. Huolehditaan samalla vahinkojen oikeudenmukaisesta korvaamisesta elinkeinonharjoittajille. Hallitus vaikuttaa siihen, että lajit siirretään lintudirektiivin tiukasti suojeltujen lajien listalta. Poikkeusluvalla haltuun otettujen lintujen lihaa on voitava hyödyntää.

Kansalaisaloite valkoposkikihanhien metsästyksen salliminen (KAA 3/2020 vp).

Eduskunta hylätessään kansalaisaloitteeseen KAA3/2020 sisältyvän ehdotuksen hyväksyi 14.10.2022 seuraavat lausumat ([KAA 3/2020 vp — EK 42/2022 vp](#)):

1. Eduskunta edellyttää, että hallitus vaikuttaa aktiivisesti komissioon ja EU:n jäsenvaltioihin, jotta Bernin sopimusta muutetaan ja sen myötä valkoposkikihani siirretään lintudirektiivin liitteeseen II.

2. Eduskunta edellyttää, että lintudirektiivin 9 artiklassa säädettyjä poikkeusmahdollisuuksia hyödynnetään ja lintujen karkottaminen ampumalla sallitaan myös keväällä pesintärauha huomioiden.

3. Eduskunta edellyttää, että poikkeusluvalla ammuttujen valkoposkikihanhien hyödyntäminen sallitaan ja että hallitus valmistelee esityksen luonnonsuojelulain muuttamisesta siten, että lintudirektiivin 9 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaisen poikkeuksen perusteella mahdollistetaan poikkeusluvalla tapetun valkoposkikihanhien haltuunotto ja asiallinen hyötykäyttö.

4. Eduskunta edellyttää, että valkoposkikihania koskevat poikkeuslupa-asiat siirretään Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta Pohjois-Karjalan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle ja samalla lupamenettelyä sujuvoitetaan.

Maa- ja metsätalousvaliokunta katsoi 11.9.2024 hallituksen vuosikertomuksesta 2023 antamassa lausunnossaan [MmVL 14/2024vp-K2/2024](#), että valkoposkikihania koskevat lausumat ovat edelleen tarpeellisia ja ne tulee säilyttää.

1.2 Valmistelu

Maa- ja metsätalousministeriö asetti 16.5.2024 päätöksellään Valkoposkikihanhien ja merimetson siirtäminen riistalajeiksi –työryhmän (MMM043:00/2024), jonka tehtävänä oli laatia ehdotus metsästyslain ja riistavahinkolain muuttamiseksi siten, että kaikki valkoposkikihania ja merimetsoja koskevat hallitusohjelman tavoitteet saavutetaan. Lakimuutosten edistämiseksi otetaan huomioon EU:n lintudirektiivin liitemuutostarpeet sekä niiden eteneminen, jotta metsästysrajoitukset voidaan tosiasiallisesti poistaa. Työryhmän tehtävänä on valkoposkikihanhien ja merimetson riistalajiksi siirrosta seuraavien metsästyksen ja

riistavahinkolakiin tarvittavien lainsäädäntömuutosten valmisteleminen, niiden notifiointi komissiolle sekä korvaus- ja vahinkojenestomäärärahojen siirron toteuttaminen ympäristöministeriöltä maa- ja metsätalousministeriölle.

Lisäksi työryhmän tehtävänä oli suunnitella näiden lajien poikkeusluvitukseen, vahinkojen ennaltaehkäisyyn hallinnointiin, lajiseurantaan, vahinkojen korvaamiseen ja raportointiin liittyvän tiedon ja tietoaaineistojen siirto ELY-keskuksista ja Suomen ympäristökeskuksesta Suomen riistakeskukselle, Luonnonvarakeskukselle ja Ruokavirastolle, sisältäen myös muutokseen mahdollisesti tarvittavat tietojärjestelmät. Työryhmän tehtävänä oli lisäksi arvioida työtehtävien siirtämisestä ja tietojärjestelmämuutoksista seuraavat määrärahatarpeet ja niiden resursointi.

Työryhmän tehtävänä oli myös antaa tarvittaessa asiantuntijatukea ympäristöministeriölle kyseisten lajien lisäämiseksi EU:n lintudirektiivin metsästettävien lajien listalle liitteeseen II. Lisäksi tehtävänä oli näihin lajeihin liittyvät muut työryhmän tunnistamat keskeiset toimet.

Työryhmän asettamispäätöksen mukaan lajien siirron tulee olla valtion kustannusten ja korvausten saajien näkökulmasta neutraali toimenpide. Työryhmän oli laadittava mietintönsä hallituksen esityksen muotoon ottaen huomioon korvauskäytäntöjen muutoksen edellyttämä talousarviokäsittelyn ja EU:n notifiointin aikataulut.

Esitys on valmisteltu työryhmässä. Työryhmässä olivat edustettuina maa- ja metsätalousministeriö, ympäristöministeriö, Varsinais-Suomen ELY-keskus, Pohjois-Karjalan ELY-keskus, Suomen riistakeskus, Luonnonvarakeskus, Ruokavirasto ja Suomen ympäristökeskus. Työryhmä kokoontui 8 kertaa. Työryhmän alkuperäinen toimikausi oli 7.5.2024–15.11.2024, mutta toimikautta jatkettiin 31.8.2025 asti.

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 EU-lainsäädäntö ja kansainväliset sopimukset

Lintudirektiivi

Luonnonvaraisten lintujen suojelusta annettu parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/147/EY (jäljempänä *lintudirektiivi*) sisältää säännökset luonnonvaraisten lintujen suojelusta ja pyydystämisestä. Lintudirektiivi koskee kaikkien luonnonvaraisten lintulajien suojelua jäsenvaltioiden Eurooppaan kuuluvalla alueella.

Lintudirektiivin 2 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet lintulajien kantojen ylläpitämiseksi sellaisella tasolla, joka vastaa erityisesti ekologiaa, tieteellisiä ja sivistyksellisiä vaatimuksia ottaen huomioon taloudelliset ja virkistykseen liittyvät vaatimukset, taikka näiden kantojen mukauttamiseksi tähän tasoon.

Lintudirektiivin 4 artiklan mukaan direktiivin liitteessä I mainittujen lajien elinympäristöjä on suojeltava erityistoimin, jotta varmistetaan lajien eloonjääminen ja lisääntyminen niiden levinneisyysalueella erityisesti huomioiden lajit, jotka ovat vaarassa kuolla sukupuuttoon, jotka ovat herkkiä tietyille muutoksille niiden elinympäristössä, joita pidetään harvinaisina niiden pienen kannan tai alueellisesti suppeanlevinneisyyden takia sekä muihin lajeihin, jotka vaativat erityistä huomiota niiden erityislaatuisen elinympäristön vuoksi.

Lintudirektiivin 5 artikla velvoittaa jäsenvaltioita toteuttamaan, kuitenkin rajoittamatta 7 ja 9 artiklan soveltamista, lintulajien yleisen suojelujärjestelmän luomiseksi tarvittavat toimenpiteet, joilla kielletään muun muassa lintujen tahallinen tappaminen tai pyydystäminen, pesien ja munien tahallinen tuhoaminen tai vahingoittaminen ja pesien siirtäminen sekä lintujen tahallinen häirintä erityisesti lisääntymis- ja jälkeläisten kasvatusaikana, jos häirintä vaikuttaisi merkittävästi direktiivin tavoitteisiin.

Lintudirektiivin 7 artiklan mukaan direktiivin liitteessä II lueteltuja lajeja voidaan metsästää yhteisön alueella kansallisen lainsäädännön mukaisesti. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että lajien metsästys ei vaaranna suojelutoimenpiteitä niiden levinneisyysalueella. Liitteen II/A lajien metsästys on sallittua yhteisön alueella. Liitteen II/B (tai liite II/2) lajien metsästys on sallittua vain niissä jäsenvaltioissa, joista on siinä maininta.

Valkoposkihanhi ja merimetso eivät kuulu liitteen II lajeihin, joten lajien metsästys ei ole mahdollista, vaan kyse voi olla ainoastaan 9 artiklan mukaisesta suojelusta poikkeamisesta. Valkoposkihanhi on lueteltu lintudirektiivin liitteessä I, mikä tarkoittaa sitä, että lajin elinympäristöjä on suojeltava erityistoimin. Merimetso on poistettu lintudirektiivin liitteestä I vuonna 1997. Nykyään merimetsä ei mainita missään lintudirektiivin liitteessä.

Jäsenvaltiot voivat lintudirektiivin 9 artiklan mukaan, jollei muuta tyydyttävää ratkaisua ole, poiketa lintudirektiivin 5–8 artiklan velvoitteista kansanterveyden ja yleisen turvallisuuden turvaamiseksi, lentoturvallisuuden turvaamiseksi, viljelmille, kotieläimille, metsille, kalavesille ja vesistöille koituvan vakavan vahingon estämiseksi, kasviston ja eläimistön suojelemiseksi, tutkimus- ja opetustarkoituksessa, kannan lisäämis- ja uudelleenistutustarkoituksessa sekä tehdäkseen mahdolliseksi näitä varten tapahtuvan kasvatuksen taikka salliakseen tiukasti valvotuissa oloissa ja valikoivasti tiettyjen lintujen pienien määrien pyydystämisen, hallussa pitämisen tai muuten asiallisen hyötykäytön.

Poikkeuksissa on mainittava lajit, joita poikkeukset koskevat, pyydystämistä tai tappamista varten hyväksytyt välineet, laitteet ja menetelmät, vaaratekijät sekä ne ajalliset ja paikalliset olot, joissa näitä poikkeuksia voidaan myöntää. Lisäksi poikkeuksissa on mainittava viranomainen, joka on valtuutettu ilmoittamaan, että vaaditut edellytykset täytetään, ja joka päättää, missä laajuudessa kuka saa käyttää mitään välineitä, laitteita ja menetelmiä sekä suoritettavat tarkastukset.

Poikkeuksista on raportoitava komissiolle vuosittain. Komissio varmistaa käytettävissään olevan tiedon ja erityisesti sille toimitetun tiedon perusteella jatkuvasti, että poikkeusten seuraukset eivät ole ristiriidassa lintudirektiivin kanssa. Komissio tekee tähän liittyen aiheelliset aloitteet.

Bernin sopimus

Euroopan luonnonvaraisen kasviston ja eläimistön sekä niiden elinympäristön suojelusta tehty yleissopimus (SopS 29/86) kohdistuu ensisijaisesti uhanalaisiin lajeihin ja niiden elinympäristöihin. Erityisesti pyritään suojelemaan sellaisia lajeja ja luonnonalueita, jotka edellyttävät usean valtion yhteistyötä. Yleissopimuksen mukaan sopimusosapuolten tulee ryhtyä tarvittaviin toimiin luonnonvaraisten kasvi- ja eläinkantojen pitämiseksi tasolla, joka vastaa ekologisia, tieteellisiä ja sivistyksellisiä vaatimuksia.

Valkoposkihanhi sisältyy sopimuksen liitteeseen II eli täysin rauhoitettuihin lajeihin. Merimetsä ei mainita sopimuksen liitteissä. Bernin sopimus on ollut EU:n

luonnonsuojeludirektiivien pohjana, ja lintudirektiivin määräykset vastaavat Bernin sopimuksen vaatimuksia.

Bernin sopimuksen ja lintudirektiivin liitteiden muutokset

Norja on esittänyt Bernin sopimuksen liitteen muutosta valkuposkikihanhien osalta jo kaksi kertaa, mutta koska EU ei ole pystynyt muodostamaan asiassa kantaa eli esityksen tueksi ei ole saavutettu vaadittua määränemmistöstä, ehdotus on kaatunut. Vaikka valkuposkikihani poistettaisiin Bernin sopimuksen tiukasta suojelusta, voi olla, ettei lintudirektiivin liitettä saada muutettua. Uusien jäsenvaltioiden liittymisestä seuranneiden muutosten lisäksi vuonna 1994 liitteen II osaan B on tehty yksi muutos, jolla on pyritty ottamaan huomioon lintukantoja koskeva tuorein tieto. Sen seurauksena liitteen II osaan B lisättiin viisi varislaajaa (*Corvidae*), ja sieltä poistettiin Italian osalta kaksi kahlaajalintulajia (lajeja, jotka muistuttavat suuresti erästä maailmanlaajuisesti uhanalaista lajia, kaitanokkakuvioita, *Numenius tenuirostris*). [Neuvoston direktiivi 94/24/EY, annettu 8 päivänä kesäkuuta 1994, luonnonvaraisten lintujen suojelusta annetun direktiivin 79/409/ETY liitteen II muuttamisesta](#) todetaan:

”luonnonvaraisten lintujen suojelusta 2 päivänä huhtikuuta 1979 annetun neuvoston direktiivin 79/409/ETY(3) liitettä II olisi mukautettava linnuston tilannetta koskevien uusien tietojen huomioon ottamiseksi, useat jäsenvaltiot ovat pyytäneet komissiota muuttamaan liitettä II/2, jotta siihen lisättäisiin tiettyjä lajeja, joita ei tähän mennessä ole saanut metsästää, edellä mainitun direktiivin 7 artiklan 4 kohdassa jäsenvaltiot velvoitetaan varmistamaan, että metsästyksen yhteydessä noudatetaan kyseisten lintulajien järkevän hyödyntämisen ja ekologisesti tasapainoisen sääntelyn periaatteita, tiettyjä lajeja voidaan niiden maantieteellisen levinneisyyden ja tietyissä maissa vallitsevan populaatiotason vuoksi metsästää tai säännellä paikallisesti, joten joitakin liitteen II/2 lisäyksiä koskevia pyyntöjä voidaan hyväksyä...”

Merimetso siirrettiin pois vuonna 1997 luontodirektiivin liitteestä I, koska suojelutoimet olivat saavuttaneet lintudirektiivin tavoitteet (erityisesti suotuisan suojelun tason). Lajia ei kuitenkaan samalla sisällytetty metsästettäväksi lajiksi liitteeseen II, joten se on säilynyt rauhoitettuna.

Liitteen II/B muuttaminen saattaisi valkuposkikihanhien kuitenkin onnistua helpommin kuin liitteen I muuttaminen tai lajien lisääminen koko EU:n alueella metsästettävien lajien listalle II. On huomattava, että liitteessä II/B mainittujen lajien metsästyksen salliminen on jäsenvaltioille vapaaehtoista, ja ne voivat käyttää hyväkseen tätä mahdollisuutta tai jättää sen hyödyntämättä.

Valkuposkikihani voitaisiin siis säilyttää liitteessä I, joka on lintujen elinympäristöjen suojelua edellyttävä, ja esitettäisiinkin vain sen sisällyttämistä liitteeseen II, joka sisältää metsästettävät lajit ja erityisesti liitteen II/B osaan, jossa on jäsenvaltiokohtaiset poikkeukset.

Kaikki joko itse direktiiviin tai liitteeseen II tehtävät merkitykselliset muutokset edellyttävät, että ministerineuvosto ja Euroopan parlamentti hyväksyvät muutokset komission tekemän ehdotuksen pohjalta.

AEWA-sopimus

AEWA-sopimus (African Eurasian Waterbirds Agreement) on kansainvälinen lintujensuojelusopimus. Sopimuksella pyritään tiivistämään valtioiden yhteistyötä muuttavien vesilintujen ja niiden elinympäristöjen suojelun turvaamiseksi. Valkoposkihanhen maailmanpopulaatio jakaantuu kolmeen eri populaatioon, joilla on eri muuttoreitit. Jokaisella kolmella populaatiolla on eri asema AEWA:n luokittelussa. Suomen kautta muuttava populaatio kuuluu sopimuksessa lievimpään kategoriaan C1. Tähän kuuluvat lajit, joiden populaatiokoko on yli 100 000 yksilöä ja jotka merkittävästi hyötyisivät kansainvälisestä yhteistyöstä. Taantuvien vesilintujen suojelun ohella AEWA:n puitteissa pyritään kansainvälisen yhteistyön kautta ratkaisemaan myös lajeista aiheutuvia ongelmia. Valkoposkihanhea käsitellään erityisessä hanhityöryhmässä, ja lajin aiheuttamien vahinkojen vähentämiseksi on vastikään laadittu kansainvälinen suunnitelma. Sekä lintudirektiivi että Bernin sopimus asettavat suunnitelmalle reunaehdot, eikä se siten vastaa laajasti metsästettävillä lajeilla laadittuja kannanhoitosuunnitelmia. Kansainvälisen yhteistyön kautta voidaan kuitenkin pyrkiä vaikuttamaan vahinkojen vähentämiseen koko muuttoreitin tasolla ja varmistua siitä, ettei eri maissa vakavien vahinkojen torjumiseksi tapahtuva lintujen tappaminen tai suojametsästys vaaranna lajin suotuisan suojelutason säilymistä. Populaation suuren koon vuoksi tällaista riskiä ei katsota tällä hetkellä olevan.

CMS – Yleissopimus muuttavien luonnonvaraisten eläinten suojelemisesta

Valkoposkihanhi sisältyy sopimuksen liitteeseen II. Liite II korostaa kansainvälisen yhteistyön tarvetta asettamatta varsinaisia suojeluvälitteitä sopimuksen osapuolille. Liitteessä luetellaan lajit, joiden suojelutilanne on epäsuotuisa ja joiden suojelu edellyttää kansainvälistä yhteistyötä sekä lajit, jotka merkittävästi hyötyisivät kansainvälisestä yhteistyöstä suojelutoimien suunnittelussa ja toteutuksessa. AEWA on CMS:n puitteissa laadittu alueellinen sopimus, joka antaa pohjan CMS:n liitteen II mukaisen kansainvälisen yhteistyön toteuttamiselle.

EU:n valtioneuvoston päätös

EU:n valtioneuvoston päätös perustuu Euroopan unionin toiminnasta annetun sopimuksen (jäljempänä SEUT-sopimus) 107–109 artikloihin. Sopimuksen 107 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltion myöntämä taikka valtion varoista muodossa tai toisessa myönnetty tuki, joka vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua suosimalla jotakin yritystä tai tuotannonalaa, ei sovellu sisämarkkinoille siltä osin kuin se vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

SEUT-sopimuksen 108 artiklan 3 kohdan mukaan komissiolle on annettava tieto tuen myöntämisestä tai muuttamisesta koskevasta suunnitelmasta niin ajoissa, että se voi esittää huomautuksensa. Jos komissio katsoo, että tällainen suunnitelma ei 107 artiklan mukaan sovellu sisämarkkinoille, se aloittaa 108 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun menettelyn viipymättä. Jäsenvaltio, jota asia koskee, ei saa toteuttaa ehdottamiaan toimenpiteitä, ennen kuin menettelyssä on annettu lopullinen päätös. Ilmoitusmenettelyn tarkoituksena on varmistaa tukien yhteensopivuus yhteismarkkinoille.

2.2 Kansallinen lainsäädäntö

Lintudirektiivin vaatimukset on toteutettu kansallisesti luonnonsuojelulaissa (9/2023) ja metsästyslaissa (615/1993).

Luonnonsuojelulaki

Eliölajien suojelusta säädetään luonnonsuojelulain 8 luvussa, jonka säännöksiä sovelletaan Suomessa ja Suomen talousvyöhykkeellä luontaisella levinneisyysalueellaan luonnonvaraisina esiintyviin eläin- ja kasvilajeihin lukuun ottamatta metsästyslain 5 §:ssä mainittuja riistaeläimiä ja rauhoittamattomia eläimiä sekä kala- ja rapulajeja.

Luonnonsuojelulain 8 luvun soveltamisalaan kuuluvat nisäkkäät, linnut (ml. valkoposkihanhi ja merimetso), matelijat ja sammakkoeläimet ovat rauhoitettuja. Luonnonsuojelulain 70 §:n mukaan kiellettyä on rauhoitettujen eläinlajien yksilöiden tahallinen tappaminen tai pyydystäminen, pesien sekä munien ja yksilöiden muiden kehitysasteiden ottaminen haltuun, siirtäminen toiseen paikkaan tai muu tahallinen vahingoittaminen, yksilöiden tahallinen häiritseminen, erityisesti eläinten lisääntymisaikana, tärkeillä muuton aikaisilla levähdysalueilla tai muutoin niiden elämänkierron kannalta tärkeillä paikoilla. Pesän vahingoittaminen on kiellettyä lisääntymiskauden ulkopuolella vain, jos kyse on eläimen tekemästä pesästä, jota se käyttää toistuvasti.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi luonnonsuojelulain 83 §:n nojalla myöntää luvan poiketa rauhoitussäännöksistä, jos siitä ei ole haittaa eliölajin suotuisan suojelutason säilyttämiselle tai sen saavuttamiselle. Lintulajien osalta poikkeamisen edellytyksenä on lisäksi, ettei sille ole muuta tyydyttävää ratkaisua, ja että poikkeus on tarpeen eläimistön tai kasviston suojelemiseksi, kansanterveyden, lentoturvallisuuden tai muun yleisen turvallisuuden turvaamiseksi, viljelmille, kotieläimille, metsille, kalataloudelle tai vesistöille koituvan vakavan vahingon estämiseksi, tutkimus- ja opetustarkoituksen, kannan lisäämis- tai uudelleenistutustarkoituksen taikka näitä varten tapahtuvan kasvatuksen mahdollistamiseksi.

Poikkeuslupa rauhoitetun lintulajin häiritsemiskiellosta voidaan luonnonsuojelulain 84 §:n perusteella antaa yhden tai useamman kunnan alueelle, jos lajin runsaslukuisuudesta johtuen on todennäköistä, että lajin yksilöt aiheuttavat ennakoimattomasti kohdentuvaa, erityisen merkittävää vahinkoa viljelmille, kalankasvatukselle tai ammattikalastukselle. Päätöksen edellytyksenä on, että lajin muutonaikaiseen ruokailuun, levähtämiseen tai vastaavaan tarpeeseen on osoitettavissa riittävästi alueita.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun valtioneuvoston asetuksen (1373/2018, 1.1.2025 alkaen Valtioneuvoston asetus elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksesta) 5 §:n 1 momentin kohdan 8 (90/2024) mukaan luonnonsuojelulain (9/2023) 89 §:ssä tarkoitetut lajisuojelua koskevat lupatehtävät sekä 83 ja 84 §:ssä tarkoitetut lintuja koskevat lupatehtävät on keskitetty kaikkien elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimialueella Varsinais-Suomen ELY-keskukselle.

Laki rauhoitettujen eläinten aiheuttamien vahinkojen ennalta ehkäisemisestä ja korvaamisesta

Rauhoitettujen eläinten aiheuttamien vahinkojen ennalta ehkäisemisestä ja korvaamisesta annetussa laissa (15/2022, jatkossa myös RauLaKo) säädetään niistä perusteista ja menettelyistä, joita noudatetaan myönnettäessä varoja valtion talousarvioon otettujen määrärahojen rajoissa rauhoitettujen eläinten aiheuttamien vahinkojen ennalta ehkäisemiseen ja korvaamiseen. Lain mukaisen toiminnan yleinen ohjaus, seuranta ja kehittäminen kuuluvat ympäristöministeriölle.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tehtävänä on 6 §:n mukaan rauhoitettujen eläinten aiheuttamien vahinkojen ennaltaehkäisyn edistäminen, vahinkoilmoitusten, korvaus-, tuki- ja

avustushakemusten sekä niitä koskevien oikaisuvaatimusten käsitteleminen ja ratkaiseminen sekä avustuksen, korvauksen ja tuen toimeenpanotehtävät ja niihin liittyvä neuvonta, ohjaus, tiedotus ja valvonta. Toimivaltainen on se elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, jonka toimialueella vahinko tapahtuu. Lain 9 §:n mukaan kunnan maaseutuelinkeinoviranomaisen tehtävänä on viljelyvahingon toteaminen ja arvioiminen. Toimivaltainen on sen kunnan maaseutuelinkeinoviranomainen, jonka alueella vahinko tapahtuu.

Korvausta maksetaan vahinkotapahtuman suorana seurauksena aiheutuneista vahingoista valtion talousarviossa osoitettujen määrärahojen rajoissa. Jos korvausta ei voida suorittaa talousarvion puitteissa täysimääräisesti, korvauksen määrää vähennetään kaikilta korvauksen saajilta samassa suhteessa. Vahingonkärsijän on käytettävissään olevin kohtuullisin keinoin pyrittävä estämään vahingon syntyminen tai sen laajeneminen. Korvaus voidaan evätä tai sitä voidaan alentaa, jos vahingonkärsijä on ilman hyväksyttävää perustetta kieltänyt sellaisen toimenpiteen suorittamisen, jolla olisi voitu estää vahingon syntyminen tai sen laajentuminen, tai muuten myötävaikuttanut korvaushakemuksessa tarkoitetun vahingon syntymiseen tai sen laajenemiseen.

Viljelysvahinkona voidaan korvata rauhoitettujen eläinten pellolle, puutarhalle, taimistoviljelmälle ja kootulle sadolle aiheuttama vahinko. Viljelysvahingon toteaa ja arvioi kunnan maaseutuelinkeinoviranomainen. Korvausta voidaan maksaa maatalouden alkutuotannossa toimivalle yritykselle. Viljelysvahinkona voidaan korvata enintään menetetyn sadon arvoa vastaava määrä sekä enintään vahingoittuneiden puutarha- ja taimitarhakasvien käypää arvoa vastaava määrä. Viljelysvahingon arvo määräytyy Ruokaviraston vuosittain riistavahinkolain (105/2009) 10 §:n 2 momentin nojalla viljelysvahinkojen korvaamisessa käytettävistä normisadoista ja yksikköhinnoista antamien määräysten perusteella.

Eläinvahinkona voidaan korvata rauhoitettujen eläinten tuotantoeläimelle tai kotieläimelle aiheuttama vahinko lukuun ottamatta maakotkan porotaloudelle ja sääksen kalanviljelylaitoksille aiheuttamia vahinkoja. Tuesta porotaloudelle ja kalataloudelle maakotkan ja sääksen pesinnän perusteella säädetään lain 5 luvussa. Korvausta eläinvahingosta voidaan maksaa luonnolliselle henkilölle, maatalouden alkutuotannossa toimivalle yritykselle ja paliskunnalle. Merimetson aiheuttamat vahingot kaupalliselle kalastukselle tai kalanviljelylaitoksille eivät kuulu korvattaviin vahinkoihin.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi myöntää avustusta vahinkojen ennaltaehkäisemiseen valtion talousarviossa osoitettujen määrärahojen rajoissa. Avustusta voidaan myöntää tavaroiden ja palveluiden hankintaan sekä tutkimukseen ja kehitystyöhön. Avustuksen myöntämisen edellytyksenä on, että ennaltaehkäisevien toimien arvioidaan vähentävän vahinkojen seurauksia sekä lieventävän niihin liittyviä riskejä. Lisäksi edellytyksenä on, ettei avustuksen saaja ole saanut muuta julkista rahoitusta samaan toimeen.

Avustus-, korvaus- ja tukipäätökset antaa ELY-keskus. Maksatukset käsittelee elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskus (KEHA-keskus).

Metsästyslaki

Metsästyslain 5 §:ssä säädetään riistaeläimistä ja rauhoittamattomista eläimistä. Riistalinnut on lueteltu pykälän 1 momentin 2 kohdassa ja rauhoittamattomat linnut 2 momentin 2 kohdassa. Metsästyslain 37 §:n mukaan rauhoitusaikana riistaeläintä ei saa metsästää tai vahingoittaa eikä soidinta, pesintää tai poikasia saa häiritä. Susi, karhu, sauikko, ahma, ilves ja

kirjohylje ovat metsästyslain perusteella aina rauhoitettuja. Muutoin riistaeläinten ja rauhoittamattomien eläinten rauhoitusajoista säädetään metsästysasetuksessa.

Suomen riistakeskus voi metsästyslain 41 §:n perusteella myöntää luvan poiketa 37 §:n mukaisesta rauhoituksesta. Jos muuta tyydyttävää ratkaisua ei ole eikä päätös haittaa lajin suotuisan suojelutason säilyttämistä, 41 §:ssä tarkoitettu poikkeuslupa voidaan myöntää 5 §:ssä tarkoitettujen riistalintujen ja rauhoittamattomien lintujen pyydystämiseen tai tappamiseen muun muassa kansanterveyden ja yleisen turvallisuuden turvaamiseksi, lentoturvallisuuden takaamiseksi taikka viljelmille, kotieläimille, metsille, kalavesille ja vesistöille koituvan vakavan vahingon estämiseksi.

Poikkeuslupa voidaan myöntää myös tiukasti valvotuissa oloissa ja valikoivasti tiettyjen muiden kuin rauhoittamattomien lintujen pienien määrien tappamiseksi, pyydystämiseksi, hallussa pitämiseksi tai muutoin asiallisen hyötykäytön mahdollistamiseksi.

Tietyissä tapauksissa rauhoittamattomien lintujen rauhoituksesta voidaan poiketa ns. ilmoitusmenettelyssä. Suomen riistakeskus voi hyväksyä hakemuksesta ilmoitusmenettelyyn osallistumisen, jos turvattavan toiminnan luonteen ja laajuuden johdosta tarve poikkeamiselle on säännöllistä, poikkeamiselle ei ole muuta tyydyttävää ratkaisua eikä poikkeaminen vaaranna edellä mainittujen lintulajien suotuisan suojelutason säilyttämistä (*ilmoitusmenettely*).

Ilmoitusmenettely on sallittu ilmailulain (864/2014) 75 §:n 1 kohdassa tarkoitetuilla lentoasemilla, elintarvikelain (23/2006) mukaisesti hyväksytyissä elintarvikehuoneistoissa, jätteidenkäsittelylaitoksissa, yli 1 hehtaarin suuruisilla marja- ja vihannesviljelmillä, turkistarhoilla, kalanviljelylaitoksilla sekä tuotantoeläinsuojien yhteydessä.

Hyväksymispäätöksessä Suomen riistakeskus vahvistaa ne lintulajit, joita ilmoitusmenettely koskee sekä asettaa vuosittain metsästettävät enimmäismäärät lajeittain. Ilmoitusmenettelyyn hyväksytyn toimijan on vuosittain tehtävä saalisilmoitus Suomen riistakeskukselle. Suojattavan toiminnan loppumisesta tai merkittävästä muuttumisesta on ilmoitettava Suomen riistakeskukselle, joka tekee arvion ilmoitusmenettelyn jatkumisesta.

Riistavahinkolaki

Riistavahinkolaissa (105/2009) säädetään niistä perusteista ja menettelyistä, joita noudatetaan myönnettäessä valtion talousarvioon otetuista määrärahoista varoja riistaeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaamiseen sekä riistaeläinten aiheuttamien vahinkojen estämiseen ennalta. Lähtökohtaisesti riistavahinkolain perusteella korvataan hirvieläinten ja suurpetojen aiheuttamia vahinkoja, mutta lain 5 §:n mukaan muunkin riistaeläimen kuin hirvieläimen tai suurpedon aiheuttama erittäin merkittävä vahinko voidaan korvata valtion talousarvioon vuosittain otetun määrärahan rajoissa, jos tietyn riistaeläimen aiheuttama vahinko kohdistuu samaan elinkeinoon laajalla alueella ja vahingon syntyminen ei ole ollut ennalta estettävissä eikä kyseisen riistaeläimen metsästyksellä voida vahinkoja riittävällä tavalla estää tai vähentää.

Korvauksen maksamisen yleisistä edellytyksistä säädetään riistavahinkolain 8 §:ssä ja korvauksen määrästä 9 §:ssä. Korvauksen saamisen edellytyksenä on, että vahingonkärsijä on käytettävissään olevin kohtuullisin keinoin pyrkinyt estämään vahingon syntyminen tai sen laajenemisen. Korvaus voidaan evätä tai sitä voidaan alentaa, jos vahingonkärsijä on myötävaikuttanut korvaushakemuksessa tarkoitetun vahingon syntyymiseen tai sen

laajenemiseen taikka ilman hyväksyttävää perustetta kieltänyt sellaisten toimenpiteiden suorittamisen, joilla olisi voitu estää vahingon syntyminen tai sen laajentuminen. Korvauksen enimmäismäärä ei saa ylittää vahingoittuneen omaisuuden käypää arvoa. Jos korvauksia ei voida suorittaa talousarvion puitteissa täysimääräisesti, vähennetään jokaiselta korvaukseen oikeutetulta korvauksen määrää samassa suhteessa. Vähennystä ei kuitenkaan tehdä henkilövahingon eikä suurpedon aiheuttaman viljelys-, eläin- tai irtaimistovahingon perusteella maksettavista korvauksista.

Riistaeläimen aiheuttamasta viljelysvahingosta voidaan korvata enintään menetetyn sadon arvoa vastaava määrä sekä vahingoittuneiden puutarha- ja taimitarhakasvien käypää arvoa vastaava määrä. Korvauksen määrää viljelysvahinkojen osalta laskettaessa otetaan vähennyksenä huomioon säästyneet sadonkorjuu- ja muut kustannukset. Korvausta ei makseta riistapelloille aiheutuneista vahingoista. Viljelysvahingon toteaa ja arvioi lain 26 §:n mukaisesti vahinkopaikkakunnan maaseutuelinkeinoviranomainen. Viljelysvahinkojen korvauskäsittelyssä toimivaltainen viranomainen on 30 §:n mukaan hakijan kotikunnan maaseutuelinkeinoviranomainen.

Ruokavirasto antaa vuosittain määräykset viljelysvahinkojen arvioinnissa käytettävistä normisatoalueista, normisadoista sekä kasvilajien yksikköhinnoista. Yksikkö hinnat määrätään vastaamaan kyseisen satovuoden aikana saatuja keskimääräisiä myyntihintoja. Kasvilajin normisadolla tarkoitetaan normisatoalueella saatua keskimääräistä vuosisatoa pinta-alayksikköä kohti. Normisato on vahinkovuotta edeltäneiden viiden vuoden satomäärien aritmeettinen keskiarvo, jota laskettaessa ei oteta huomioon suurinta eikä pienintä satomäärää. Kasvilajin normisadon arvo lasketaan käyttämällä kertoimena kyseiselle kasville Ruokaviraston antaman määräyksen mukaista yksikköhintaa.

Maa- ja metsätalousministeriö voi myöntää avustusta vahinkojen ehkäisemiseen talousarviossa osoitettujen määrärahojen rajoissa.

2.3 Nykytilan arviointi

Suomen kautta muuttavien tiukasti suojeltujen valkoposkihanhiin määrä on kasvanut voimakkaasti nykyiseen noin 1,7 miljoonaan yksilöön. Suomessa pesivä kanta on noin 34 000 yksilöä. Valkoposkihanhiin aiheuttamat vahingot ovat nousseet viimeisen 10 vuoden aikana korkeimmillaan noin neljään miljoonaan euroon, vahinkojen jäädessä vuonna 2023 hieman alle 3 miljoonaan euroon. Vahingot aiheutuvat pääosin keväällä. Ympäristöministeriö on osoittanut elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille (jatkossa myös *ELY-keskuksille*) ennaltaehkäiseviä avustuksia varten sekä vuonna 2023 että vuonna 2024 500 000 euroa. Ennaltaehkäisevät varat on käytetty pääosin hanhipehmentötoimintaan.

Metsästysrajoitukset perustuvat lintudirektiiviin, sekä hallinto-oikeuksien, korkeimman hallinto-oikeuden ja EU-tuomioistuimen oikeuskäytäntöön. Itä-Suomen hallinto-oikeus on useammassa päätöksessään (mm. 22.11.2023, päätös 2633/2023 ja 31.8.2021 päätös 21/0112/3) katsonut valkoposkihanhiin osalta, että kovaäänisiä karkotteita ei saa käyttää edes vahingonestotarkoituksessa keväisin muulle pesimälinnustolle aiheutuvan häiriön vuoksi. Hallinto-oikeus on todennut, että kovaäänisillä äänipelteillä karkottamista ei voida sen luonteen vuoksi rajoittaa kohdistuvaksi pelkästään valkoposkihanhiin. Lintujen yleinen lisääntymis- ja pesimäaika Suomessa ajoittuu huhtikuusta heinäkuuhun, jolloin kaikki Suomen linnut ovat rauhoitettuja. Ratkaisussaan (31.8.2021 päätös 21/0112/3) hallinto-oikeus totesi myös, että haulikolla ilmaan ohi ampuminen on hallinto-oikeuden arvion mukaan valkoposkihanhiin kohdistuvan tahallisen häiritsemisen lisäksi myös muihin lintuihin

kohdistuvaa luonnonsuojelulain 39 §:n 1 momentin 3 [nykyisin 70 §] kohdassa tarkoitettua tahallista häiritsemistä toiminnasta aiheutuvan tosiasiallisen seurauksen vuoksi.

Tilanne on muuttunut syksyyn sijoittuneiden poikkeuslupien osalta huomattavasti, sillä esimerkiksi syksyllä 2021 VARELY-keskuksen myöntämien poikkeuslupien perusteella valkoposkikihanhia sai ampua vakavien viljelyvahinkojen ehkäisemiseksi yhteensä 15685 yksilöä. Koska valkoposkikihanhien hyödyntämistä ei sallittu vaan ne piti haudata tai polttaa, poikkeuslupien käyttöaste jäi vain noin 5%. Vuonna 2023 myönnettyissä poikkeusluvuissa ei enää kuoliaaksi ampumista sallittu vaan syysmuuton aikaan karkottamisessa sallittiin käyttää ainoastaan valkoposkikihanhia vahingoittamattomia menetelmiä mukaan lukien kovaääniset äänipelotteet. VARELYn päätöksiin mukaan poikkeuslupaa ei voitu myöntää valkoposkikihanhien kuoliaaksi ampumiseen, sillä Luonnonvarakeskuksen (Luke) alustavien tutkimustulosten mukaan paukkupatruunan käyttö on toimiva karkotuskeino ja siten muu tyydyttävä ratkaisu valkoposkikihanhien kuoliaaksi ampumiselle. Asiasta valitettiin hallinto-oikeuteen. Syksyisten poikkeuslupien osalta Itä-Suomen hallinto-oikeus katsoi päätöksessään (22.11.2023, päätös 2633/2023), että paukkupatruunakarkotusta voidaan kuitenkin pitää kuoliaaksi ampumiseen nähden muuna tyydyttävänä ratkaisuna valkoposkikihanhien viljelmille aiheuttamien vakavien vahinkojen estämiseksi. Asiasta on sittemmin valmistunut tutkimus ([Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 12/2024](#)), jossa todettiin, että paukkupatruuna ja kuolettava ampuminen ovat yhtä tehokkaita karkotuskeinoja, vaikkakin joskus kuolettavalla ampumisella on voimakkaampi vaikutus. Muiden luonnonsuojelulailla rauhoitettujen lintulajien pesimäaikaiseen häirintään tarvittaisiin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen poikkeuslupa. ELY-keskuksen tämänhetkisen tulkinnan mukaan pesimäaikaista poikkeamista ei kuitenkaan voida myöntää, sillä muu pesimälinnusto ei aiheuta erityisen merkittävää vahinkoa tai sen uhkaa.

Korkein hallinto-oikeus antoi 6.2.2025 ratkaisun (KHO 2025:16), jossa se totesi Varsinais-Suomen ELY-keskuksen päätöksen myöntää poikkeuslupa merimetsojen ampumiseen lainvastaiseksi. Oikeuden mukaan ei ollut esitetty riittävää selvitystä siitä, että syyskaudella tapahtuvalla ampumisella olisi voitu ehkäistä ahven- tai muiden kalakantojen vakavaa vahingoittumista. Lisäksi ei ollut osoitettu, että koko syyskauden kattava laajamittainen poikkeuslupa olisi estänyt kalavesille kohdistuvia vakavia vahinkoja. Korkein hallinto-oikeus katsoi myös, ettei ollut riittävästi selvitetty, ettei kalavesille aiheutuvien vahinkojen torjumiseksi olisi ollut olemassa muita tyydyttäviä ratkaisuja kuin merimetsojen ampuminen. Ratkaisu otettiin välittömästi huomioon käytännössä: lupia merimetsojen ampumiseen tai pelottimien ja ääntä synnyttävien laitteiden käyttöön ei ole enää myönnetty, yhtä päätöstä lukuun ottamatta. Kyseinenkin lupa osoittautui tehottomaksi, koska ampuminen ajoitettiin eläinsuojelusyistä niin myöhäiseksi, että merimetsot olivat jo poistuneet saaresta.

Nykyisin mahdollisia toimia ovat siten ainoastaan merimetsojen pesien hävittäminen pesimäkauden ulkopuolella sekä tietyissä tapauksissa munien öljyäminen. Varsinais-Suomen ELY-keskus on päätöksissään (mm. VARELY/8069/2023, 13.2.2025 ja VARELY/594/2025, 5.5.2025) katsonut, että korkein hallinto-oikeus on ratkaisullaan linjannut, ettei laaja-alainen ja pitkäaikainen syksyinen ampuminen ilman varmuutta siitä, että toimet kohdistuvat vahinkoalueen pesivään kantaan, täytä luonnonsuojelulain poikkeuslupan edellytyksiä. ELY-keskuksen mukaan merimetsopesien hävittäminen on siten ampumiselle muu tyydyttävä ratkaisu vakavien kalataloudellisten vahinkojen estämiseksi. Perusteena on ollut myös se, ettei ole olemassa tutkimustietoa, jonka nojalla voitaisiin arvioida merimetsojen ampumisen vaikutuksia kalakantoihin tai kalastukseen pesimäkauden jälkeen. Pelottimille ei ole myönnetty lupaa, koska niiden karkotusvaikutusta ei voida kohdistaa pelkästään merimetsoihin, vaan vaarana on myös muun saaristolinnuston häiriintyminen. Lupaa ei voida

myöntää sellaisten rauhoitettujen lintujen häirintään, jotka eivät aiheuta tai myötävaikuta vakavan kalatalousvahingon syntymiseen.

Kumottu luonnonsuojelulaki (1096/1996) sisälsi 39 §:ssä rauhoitettuihin eläinlajeihin kuuluvien yksilöiden haltuun ottamisen kieltävän pääsäännön, mutta laissa oli myös viittaus 49.4 §:ssä lintudirektiivin 9 artiklaan, jonka mukaan jäsenvaltiot voivat, jollei muuta tyydyttävää ratkaisua ole, poiketa 5–8 artiklasta 1 kohdan alakohdan c) mukaan salliakseen tiukasti valvotuissa oloissa ja valikoivasti tiettyjen lintujen pienien määrien pyydystämisen, hallussa pitämisen tai muuten asiallisen hyötykäytön. Tämä viittaus poistettiin uudesta luonnonsuojelulaista kokonaisuudistuksen yhteydessä eikä poikkeusluvilla tapettujen lintujen lihaa voida hyödyntää. Poistettua viittausta 9 artiklan 1 kohdan alakohtaan c) on perusteltu HE 76/2022 vp seuraavasti: ”Tämä johtuu siitä, ettei lintujen pyydystämistä ja hyötykäyttöä koskevan perusteen katsota olevan tarpeen luonnonsuojelulain soveltamisalan osalta.” Kansallisessa lainsäädännössä saaliin haltuunotto ja hyödyntäminen ovat vakiintuneesti sisältyneet metsästyslakiin, kun taas luonnonsuojelulain keskeisenä tavoitteena on luonnon monimuotoisuuden turvaaminen. Viittauksen poistoa puolsi lisäksi se, ettei poikkeusluvalla ammutun linnun hyödyntäminen ole vakavan vahingon estämiseksi tarpeen. Eduskunta on edellyttänyt lausumissaan (EV 227/2022 vp — HE 76/2022 vp Hallituksen esitys luonnonsuojelulaksi ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta ja EK 42/2022 vp), että poikkeusluvalla ammuttujen valkoposkihanhiin hyödyntäminen sallitaan ja että hallitus valmistelee välittömästi esityksen luonnonsuojelulain muuttamisesta siten, että lintudirektiivin 9 artiklan 1 kohdan c) alakohdan mukaisen poikkeuksen perusteella mahdollistetaan poikkeusluvalla tapetun valkoposkihanhan haltuunotto ja asiallinen hyötykäyttö. Ympäristöministeriö on katsonut kirjallisen kysymyksen vastauksessa [KKV 163/2023](#), että poikkeusluvalla ammuttujen valkoposkihanhiin haltuunotto ja hyödyntäminen hallitusohjelman mukaisesti ratkaistaan parhaiten siirtämällä valkoposkihanhi metsästyslain piiriin. Tämä ratkaisu toteuttaa eduskunnan kirjelmässä (EK 42/2022 vp) edellytetyn ko. lajien hyödyntämisen. Syksyn 2024 jälkeen, jolloin viimeisten kaksivuotisten luonnonsuojelulain mukaisten poikkeuslupien käyttöaika päättyi ampumislupien osalta, ei valkoposkihanhia ole saanut ampua kuoliaaksi, johtuen muun tyydyttävän ratkaisun eli paukkupatruunan käytön olemassaolosta. Myöskään uusissa keväällä 2024 myönnettyissä poikkeusluvuissa ei saa käyttää kovaaäänisiä äänipelotteita lintujen pesimäaikana eikä valkoposkihanhia saa myöskään syksyisin ampua kuoliaaksi, vaan on käytettävä paukkupatruunoita muiden karkotteiden ohella. Luonnonvarakeskuksen tutkimushankkeen mukaan hanhiin karkotusvaikutus ei paukkupatruunalla poikkea kuoliaaksi ampumisen vaikutuksesta.

Pelloilla muuttomatkoillaan levähtävien valkoposkihanhiin lisäksi Suomessa pesivä valkoposkihanhikanta aiheuttaa konflikteja. Emot poikueineen sekä pesimättömät yksilöt ruokailevat ja liikkuvat esimerkiksi kaupunkien puistoissa, golf-kenttien nurmialueilla ja uimarannoilla, joissa hanhiin uloste nähdään hygieniariskinä. Näiden ns. kaupunkivalkoposkihanhiin kohdalla Varsinais-Suomen ELY-keskus on tehnyt paljon lupatarpeen arvioita eli arvioinut, onko alue luonnonsuojelulain tarkoittama lajin elinkierron kannalta tärkeä alue ja tarvitaanko vahingoittamattomaan karkottamiseen poikkeuslupaa. Tarvittaessa on pyydetty lausuntoa alueelliselta ELY-keskukselta tai pesimäkannan seurannasta vastaavalta Suomen ympäristökeskukselta. Poikkeuslupia on myönnetty valkoposkihanhiin karkottamiseen mm. drooneilla ja koirilla kansanterveyden ja yleisen turvallisuuden turvaamiseksi, mutta usein karkottamiselle on osoitettavissa muu tyydyttävä ratkaisu. Esimerkiksi Lahden kaupungin osalta Hämeenlinnan hallinto-oikeus (päättös H655/2022) on todennut, että tahallisen häirinnän sijaan tulee kokeilla riittävästi seuraavia keinoja: siivous, aidat, nurmien leikkaamatta jättäminen ja hanhille soveltumattoman kasvillisuuden istuttaminen.

Merimetso hävisi Suomesta ja koko Itämerestä 1900-luvun alussa voimistuneen vainon takia. Merimetso palasi ja pesi ensimmäisen kerran liki sataan vuoteen Suomessa vuonna 1996. Merimetsokanta kasvoi voimakkaasti 2010-luvun puoleenväliin asti, jolloin vuotuinen pesämäärä tasaantui noin 25 000 kappaleeseen. Vuodesta 2020 lähtien merimetso on pesinyt paikoin myös sisämaassa. Ennen merimetsojen syysmuuton alkua heinäkuussa merimetsopopulaation suuruusluokaksi Suomen merialueilla voidaan arvioida yhteensä runsaat 120 000 yksilöä.

Euroopan meri-, ja kalatalousrahaston (EMKR) kautta on maksettu hylje- ja merimetsokorvauksia ohjelmakaudella 2014-2020. Kyseessä oli laskennallinen, yhdistetty hylje- ja merimetsokorvaus. Korvausta myönnettiin rekisteröidyille kaupallisille kalastajille, jotka harjoittivat rannikkokalastusta. Kalastajan saaliin laskennallisesta arvosta korvattiin enintään 15 prosenttia, josta 13 prosenttia oli korvausta hylkeiden aiheuttamista vahingoista ja kaksi prosenttia merimetsojen aiheuttamista vahingoista. Korvauksia maksettiin vuosina 2016-2022. Merimetsojen osalta korvaukset olivat vuosittain noin 100 000 euroa. Tuen saajia oli vuosittain 200-250 kappaletta. Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahastosta (EMKVR; ohjelmakausi 2021-2027) maksetaan korvauksia nykyään ainoastaan hyljevahingoista.

Merimetsojen aiheuttamia vahinkoja ei ole korvattu rauhoitettujen eläinten aiheuttamien vahinkojen ennalta ehkäisemisestä ja korvaamisesta annetun lain nojalla. Eduskunta on kuitenkin edellyttänyt lausumassaan [EV 193/2021 vp HE 154/2021 vp](#), että valtioneuvosto selvittää viipymättä merimetsan aiheuttamia vahinkoja kaupalliselle kalastukselle ja valmistelee erillisen tukijärjestelmästä annettavan hallituksen esityksen, mikäli selvitys osoittaa, että merkittäviä vahinkoja aiheutuu. Luonnonvarakeskus on ympäristöministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön rahoittamassa hankkeessa tutkinut muun muassa merimetsojen ja harmaahaikaroiden aiheuttamia välittömiä vaikutuksia/vahinkoja kalanviljelylle ja kalapyydyksille. Tuloksena huomattiin, että harmaahaikara aiheuttaa merkittävästi enemmän vahinkoja kalanviljelylaitoksilla kuin merimetso. Merimetsa ei hankkeen mukaan aiheudu merkittävää haittaa kalanviljelykselle, jos kalanviljelykassit suojataan asianmukaisesti. Pyydysten osalta merimetsot aiheuttavat vahinkoja avorysillä, mutta muissa pyydyksissä eivät juurikaan. Kalatalouden tiedonkeruuohjelman mukaan merimetso ei aiheuta laajamittaista hävikkiä kalojen haavojen muodossa. Kalastusverkko seurannan perusteella ei ole viitteitä merimetsan aiheuttamista ongelmista kalaverkoilla.

Keskeinen huoli on merimetsojen vaikutus uhanalaisiin vaelluskalakantoihin, josta on hyvin vähän tutkimustuloksia Suomesta.

3 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on hallitusohjelman mukaisesti siirtää valkoposkihanhi ja merimetso metsästyslain piiriin ja samalla huolehtia vahinkojen oikeudenmukaisesta korvaamisesta elinkeinonharjoittajille. Lisäksi tavoitteena on mahdollistaa poikkeusluvin haltuun otettujen valkoposkihanhiin ja merimetsojen lihan hyödyntäminen. Valkoposkihanhiin ja merimetsan saattaminen metsästyslain piiriin tulee olla valtion kustannusten ja korvausten saajien näkökulmasta neutraali toimenpide.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan metsästyslakia ja luonnonsuojelulakia muutettavaksi siten, että merimetso ja valkoposkihanhi olisivat edelleen luonnonsuojelulain perusteella rauhoitettuja, mutta lajien rauhoituksesta poikettaisiin metsästyslain perusteella. Rauhoituksesta voitaisiin poiketa metsästyslain 41 b §:n mukaisessa menettelyssä Suomen riistakeskuksen luvalla sekä rajatuissa tilanteissa myös ilmoitusmenettelyllä, mikä vähentäisi merkittävästi suojelusta poikkeamisen luvittamisesta aiheutuvaa hallinnollista taakkaa.

Valkoposkihanhiin vahinkojen korvaaminen ja vahinkojen estämisen rahoitus säilyisi siten ympäristöhallinnolla. Perusteen korvaukselle muodostaa se seikka, että kyseessä olisi edelleen luonnonsuojelulain nojalla rauhoitettu laji, jonka rauhoituksesta poiketaan metsästyslailla (kts. [YmVM 10/2021](#)).

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Yleistä

Näiden muutoksien edut olisivat huomattavasti paremmat kuin vaihtoehto siirtää lajien kaikki hallinta korvausmenettelyineen maa- ja metsätalousministeriölle, riistahallinnolle ja Ruokavirastolle sekä kuntien maaseutuelinkeinoviranomaisille. Riistakeskus pystyy luvittamaan poikkeusluvat huomattavasti nopeammin kuin Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (jäljempänä VARELY). Vaikka VARELY:n mukaan käsittelyajat on saatu aiemmasta useista kuukausista kohtuullisiksi (vuonna 2024 hakemuksen saapumisesta päätökseen on kestänyt keskimäärin 1,5 kk), Suomen riistakeskuksen poikkeusluvat käsitellään poikkeuksetta huomattavasti nopeammin. Lisäksi ilmoitusmenettelyn tuoma pitkäaikainen lupa vähentää byrokratiaa ja hakijan lupakustannuksia lentokentillä, viljelyksillä ja kalankasvattamoilla sekä kutu- poikastuotanto- ja syönnösalueilla sekä kalojen suojelualueilla. Mikäli komission tulkintaohjeiden, lintudirektiivin liitemuutosten tai hallinto-oikeuksien tulkintakäytännön muutosten kautta saadaan nykytilaan joustoja kuoliaaksi ampumisen suhteen, malli vähentäisi myös vahingonkorvaamisen määrää ja vahingoneston kustannuksia ja säästäisi siten luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenomomentin (35.10.63) määrärahoja.

Joka tapauksessa oltaisiin menossa kahden luukun malliin, jossa Suomen riistakeskus myöntäisi poikkeukset valkoposkihanhiin ja merimetson rauhoituksesta ja VARELY poikkeusluvat keväällä muun pesimälinnuston häirintään. Viimeksi mainittu lupa joka tapauksessa tarvittaisiin, mikäli keväällä voitaisiin ampua kuoliaaksi valkoposkihanhia. Suomen riistakeskus ei voi luvittaa muiden luonnonsuojelulailla rauhoitettujen lajien häirintää. VARELY ei nykyisen ratkaisukäytäntönsä mukaisesti myönnä pesimäaikaista häirintälupia lainkaan, mutta sellaisia voidaan kuitenkin hakea esimerkiksi uusiin tutkimustuloksiin perustuen ja mahdollisesta kielteisestä päätöksestä voi valittaa.

Malli ei johtaisi lainkaan henkilöresurssisiirtoihin lukuunottamatta riistakeskuksen uusien lupakäsittelijöiden palkkoja (120 000 euroa/v), jotka tulisi rahoittaa VARELY:n toimintamenoista ([32.01.02](#). Elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskusten toimintamenot).

Poikkeuslupamaksut eivät riitä lupakäsittelyn rahoittamiseen ja riistanhoitomaksun korotus ei voi olla ratkaisu poikkeusluvituksen hoitamiseksi. Vastauksessa kirjalliseen kysymykseen KKV672/2022 liittyen EK42/2022vp lausumaan, jossa vaaditaan, että valkoposkihanhia

koskevat poikkeuslupa-asiat siirretään VARELY:ltä Pohjois-Karjalan ELY-keskukselle ja samalla lupamenettelyä sujuvoitetaan, ympäristöministeriö on arvioinut uudelleen organisointiin tarvittavan lisäresurssin olevan 4 henkilötyövuotta (0,3 milj euroa). VARELY:n mukaan arvio on kuitenkin sisältänyt sen, että VARELY:yn saadaan riittävät vakituiset resurssit keskitetyn poikkeuslupatehtävän hoitamiseen. Silloista resurssitarvearviota ei siten voi verrata tähän tilanteeseen.

Ei myöskään tarvita uusia tietojärjestelmämuutoksia muuhun kuin lupakäsittelyyn (sähköinen haku ja päätöspohjat), jonka rahoitus tulisi momentilta 35.10.63. Vahingonkorvaukset ja vahingonestoavustukset hoidettaisiin luonnonsuojelulain nojalla maksettavien, rauhoitettujen eläinten aiheuttamien eläin- ja viljelysvahinkojen, kalanviljelyslaitosten sekä poroelinkeinolle aiheutuneiden vahinkojen haku- ja korvausjärjestelmän kautta, jonka sähköistämiseen on jo sijoitettu 335 000 euroa (hanke toteutettiin 2022-2023).

Hallitusohjelma toteaa seuraavaa:

- 1) Tarpeettomat metsästysrajoitukset elinvoimaisten lajien, kuten merimetson ja valkoposkihanhen osalta poistetaan
- 2), ja lajit siirretään metsästyslain piiriin.
- 3) Huolehditaan samalla vahinkojen oikeudenmukaisesta korvaamisesta elinkeinonharjoittajille.
- 4) Hallitus vaikuttaa siihen, että lajit siirretään lintudirektiivin tiukasti suojeltujen lajien listalta.
- 5) Poikkeusluvalla haltuunotettujen lintujen lihaa on voitava hyödyntää.

Hallitusohjelman kirjauksista toteutuisivat kaikki kohdat, ellei myönteisistä päätöksistä tehty valitukset johda eri oikeusasteissa siihen, että kohta 1 eli tarpeettomat metsästysrajoitukset eivät poistu, jolloin kohta 5 eli hyödyntäminen ei toteudu. Silloin toteutuisi kuitenkin lajien siirto metsästyslain piiriin luvituksen osalta ja oikeudenmukainen korvaaminen kuten tähänkin saakka. Tämä olisi kustannusneutraali malli, jossa notifiointia ei edes tarvita, koska vahingot korvaava viranomainen tai oikeusperusta eivät muutu. Notifiointissa on myös riski, että komissio ei hyväksy riistavahinkolain 10 §:ään tarvittavaa muutosta, joka mahdollistaisi vahingonkorvausten maksamisen vahinkovuoden aikana. Tämä johtaisi siihen, että vahingonkorvaukset jouduttaisiin maksamaan käytännössä vuosi keväisten vahinkojen jälkeen. Myöskään budjettitekniisiä muutoksia ei tarvita juurikaan, koska korvaaminen säilyy ympäristöhallinnolla. Malli olisi hyvin samantapainen kuin Ruotsissa, jossa valkoposkihanhen tiukasta suojelusta poiketaan metsästysasetuksella vaikka laji ei Ruotsissakaan ole lintudirektiivin liitteen II mukainen metsästettävä laji (kohta 5.2.). Olennaista olisi se, että hallussapito ja hyödyntäminen mahdollistuisi kuten Ruotsissa.

4.2.2 Vaikutukset viranomaisiin

Valkoposkihanhen ja merimetson rauhoituksesta poikkeaminen metsästyslailla muuttaisi toimivaltaisen viranomaisen Suomen riistakeskukseksi. Jatkossa poikkeuslupaa voisi siten hakea Suomen riistakeskukselta VARELY:n sijasta valkoposkihanhen ja merimetson häiritsemiseen, pyydystämiseen tai tappamiseen. Muilta osin ELY:jen toimivalta lajien suhteen säilyisi ennallaan. Siten esimerkiksi lintudirektiivin liitteen I lajien esiintymispaikkasuojelu (LsL 79§) jäisi ELY:jen toimivaltaan. Rauhoituksesta poikkeamisesta säättäminen ei toisi kuitenkaan juurikaan mitään parannusta valkoposkihanhihngelmaan. Poikkeusluvituksessa ei ainakaan

kevään osalta tapahtuisi mitään muutosta, koska muu pesimälinnusto on otettava huomioon ja silloin mitään kovaäänisiä karkottimia tai ampumista kuoliaaksi ei voida sallia. Tästä on hallinto-oikeuden lainvoimaisia ratkaisuja eikä odotettavissa ole, että suojelusta poikkeavaa viranomaista vaihtamalla linja jotenkin muuttuisi. Muun pesimälinnuston kuin riistalintujen häirintää koskevista poikkeusluvista vastaisi edelleen ELY-keskus.

Koska tuomioistuimet ovat ottaneet kantaa pesimälinnuston häirintään, myönteisen valkoposkihanhiin poikkeusluvan käyttämiseen tarvitaan poikkeuslupa ELY-keskukselta pesimälinnuston häirintään. Tämä lisää byrokratiaa nykyiseen verrattuna, koska siirrytään kahden luukun malliin. Myös luvanhakijoiden kustannukset kasvavat, koska molemmat poikkeusluvut maksavat olivat ne sitten myönteisiä tai kielteisiä. Syksyn osalta nykyiset hallinto-oikeuden ratkaisut tai korkeimman hallinto-oikeuden (KHO) ratkaisu eivät myöskään puolla kuoliaaksi ampumisen mahdollistamista, vaikka vastuuviranomainen vaihtuisi. Ainoa hyöty olisi saaliin haltuunoton sallimisen ja hyödyntämisen mahdollistaminen, minkä uusi luonnonsuojelulaki tällä hetkellä lintudirektiivin 9c artiklasta poiketen kieltää. Toisaalta, tällä hetkellä ei ole enää voimassa olevia kuoliaaksi ampumislupia valkoposkihanhille, kun tuoreisiin tutkimustuloksiin perustuen paukkupatruunat on todettu vahinkojen estämiseen muuksi tyydyttäväksi ratkaisuksi kuoliaaksi ampumisen sijaan.

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisun ([KHO:2015:104](#)) mukaan poikkeusluvasta päättävän viranomaisen on arvioitava, onko hanhiin aiheuttamien vakavien vahinkojen estämiseksi olemassa jokin muu tyydyttävä ratkaisu kuin hanhiin ampuminen hakemuksessa esitetyn mukaisesti. KHO toteaa, että lintudirektiivin 9 artiklan 1 kohdan mukaista poikkeusmahdollisuutta on Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan tulkittava suppeasti. Poikkeaminen voidaan hyväksyä ainoastaan, jos ei ole olemassa mitään muuta mahdollista tyydyttävää ratkaisua haitan ehkäisemiseksi.

Koska paukkupatruunat on hallinto-oikeuden ratkaisukäytännössään todettu muuksi tyydyttäväksi ratkaisuksi, ei haltuunotto tai hyödyntäminen voi toteutua, vaikka valkoposkihanhiin rauhoituksesta poikettaisiin metsästyslain nojalla. Mitään uutta tutkimusta kuoliaaksi ampumisen tehokkuudesta ei ole käynnissä. Suomen riistakeskus voisi myöntää tätä koskevat poikkeusluvut vain valkoposkihanhiin osalta.

Merimetsojen osalta vaihtoehtoja on enemmän monessa suhteessa. VARELY on myöntänyt lupia merimetsojen pesien hävittämiseen, munien öljyämiseen sekä lintujen ampumiseen, joten riistalajiksi säätäminen mahdollistaisi ammuttujen lintujen hyödyntämisen. Poikkeuslupien käsittely voi nopeutua huomattavasti riippuen kuitenkin lupakäsittelyyn osoitettavista resursseista ja valitusten määrästä.

Byrokratia voi vähentyä huomattavasti, mikäli ilmoitusmenettely otetaan käyttöön korvaamaan monivuotiset poikkeusluvut tiloilla, joilla on toistuvia valkoposkihanhiin aiheuttamia viljelysvahinkoja. Hyötyä ilmoitusmenettelystä olisi varmasti myös kalojen kutu- ja poikastuotantoalueilla, kalanpoikasten tärkeillä syönnös- ja vaellusalueilla sekä kalojen suojelualueilla, joilla merimetsot saalistavat.

Nykyisin rauhoitettujen eläinten aiheuttamien vahinkojen ennalta ehkäisemisestä ja korvaamisesta annetun lain 9 §:n nojalla kunnan maaseutuviranomaisen tehtävänä on ainoastaan viljelysvahingon toteaminen ja arvioiminen. Koska ELY-keskuksien toimivalta korvauskäsittelyn osalta säilyy ennallaan, ehdotuksella ei ole vaikutuksia kuntien tehtäviin.

4.2.3 Taloudelliset vaikutukset

Tähän mennessä valkoposkikihanhien aiheuttamat viljelysvahingot on korvattu ympäristöministeriön pääluokasta valtion talousarvion momentilta [35.10.63](#) (Luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenot) aina täysimääräisesti. Hallitusohjelmassa todetaan, että kun lajit siirretään metsästyslain piiriin, huolehditaan vahinkojen oikeudenmukaisesta korvaamisesta elinkeinonharjoittajille. RauLaKo-laista annetun ympäristövaliokunnan mietinnön (YMVM10/2021) mukaan vahingon johdosta maksettavan korvauksen täysimääräisyys on keskeinen tekijä lakiehdotuksen tavoitteiden saavuttamisessa. Koko korvausjärjestelmän uskottavuus riippuu siitä, että korvausten rahoittamiseen myönnetään vahinkomäärien näkökulmasta riittävä rahoitus joko momentin sisäisellä kohdentamisella tai momentin määrärahatasoa korottamalla. Valkoposkikihanhien viljelysvahinkojen täysimääräinen korvaaminen on pystytty varmistamaan nimenomaan momentin sisäisellä kohdentamisella. Korvausmenettely ja vahinkojen estämiseen liittyvien avustusten myöntäminen tulisivat jatkumaan kuten ennenkin, joten korvausten osalta ei tulisi muutoksia lainkaan.

Ympäristöhallinnossa valkoposkikihanhien ja merimetsoja koskevan poikkeusluvituksen henkilöstöresurssi on Varsinais-Suomen ELY-keskuksessa vuonna 2024 arviolta 1,35 henkilötyövuotta. Kustannukset syntyvät poikkeuslupapäätöksiin käytetystä työajasta (esittelijä ja ratkaisija). Asioita käsitteleviltä asiantuntijoilta saadun arvion mukaan merimetsojen poikkeusluvat ovat työläämpiä käsiteltäviä. Varsinais-Suomen ELY-keskuksen kustannukset ovat vähentyneet, mikä johtuu muun muassa prosessien tehostumisesta ja valkoposkikihanhien osalta hakemusten vähentymisestä.

Riistahallinnolle ehdotettava muutos aiheuttanee hakemusmäärän lisääntymistä eli todelliset kustannukset ovat todennäköisesti suuremmat. Riistakeskuksen henkilöstöresurssin tarpeeksi arvioidaan 1,5 henkilötyövuotta. Rahoitus tehtäviin olisi toteutettavissa VARELY:n toimintamenoista työ- ja elinkeinoministeriön pääluokasta momentilta ([32.01.02](#). Elinkeino- ja ympäristökeskusten toimintamenot), jossa lupakäsittelyyn ei tarvita enää niin suuria resursseja.

Pohjois-Karjalan ELY-keskukseen on osoitettu ns. lajivahinkokoordinaattorin (1htv) erikoistumistehtävä. Lisäksi Pohjois-Karjalan ELY-keskuksessa työskentelee suunnittelija, joka toteuttaa lajiseurantaa 0,25 htv:n verran. Lajikoordinaattorin tehtävään ei tulisi muutoksia.

Kaikissa ELY-keskuksissa (13 kappaletta), joissa käsitellään valkoposkikihani- ja merimetsovahinkojen korvausasioita ja vahinkojen estämisen rahoitusasioita, käytetään yhteensä työaikaa 2,57 htv/vuosi. Ilman työ- ja elinkeinoministeriön rahoitusosuutta (1 htv), käytetään elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskusten toimintamenoista momentilta [32.01.02](#). 1,57 htv. Vahinkojen korvauskäsittelyn tai vahinkojen estämisen resursointiin ei tulisi muutoksia.

Suomen ympäristökeskuksessa käytetään vuonna 2024 merimetsokannan seurantaan 71 000 euroa ja valkoposkikihanhien pesimäkannan seurantaan 40 000 euroa. Näihin tehtäviin ei tulisi muutoksia.

Siirto ei aiheuta taloudellisia vaikutuksia yksittäisille elinkeinonharjoittajille. Vahingonkorvauksien maksaminen jatkuisi RauLaKo-lain mukaisena.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

Sääntelyn toteuttamisvaihtoehdot

Sääntelyn toteutuksen osalta valmistelussa on ollut esillä myös toinen vaihtoehto, jossa lajit siirrettäisiin riistalajeiksi ja korvaaminen hoidettaisiin riistavahinkolain nojalla. Korvaamisen järjestäminen edellyttäisi kuitenkin huomattavia kustannuksia Ruokavirastolle rakentaa riistavahinkojen korvaamisesta poikkeava korvausjärjestelmä, jossa otetaan huomioon myös uudelleen- ja täydennysviljely, joka on olennainen elementti valkoposkikihahinkojen korvaamisessa.

Korvaamisen tietojärjestelmänä on Tukisovellus, mutta lajisiirrossa ei voitaisi soveltaa nykyisiä riistatietokantoja. Mikäli täydennys- ja uudelleenviljelyn kustannuksia tulisi korvaamaan nykyisten riistalajien aiheuttamista vahingoista, on Tukisovellusta siltäkin osin muutettava. Korvausjärjestelmän rakentaminen osana Tukisovellusta tai siitä erillisenä hankkeena maksaisi konsulttityönä 460 000 euroa ja vaatisi lisäksi 1-2 henkilötyövuotta Ruokavirastossa sekä järjestelmän ylläpito 20 000 euroa vuodessa. Aikataulu toteutukselle olisi aikaisintaan vuonna 2027. Hinta- ja aikatauluarvio perustuvat Ruokavirastolta saatuihin tietoihin.

Muutokset olisivat riippuvaisia korvausjärjestelmän osalta myös komissiolle tehtävän notifioinnin hyväksymisestä. Aivan olennainen seikka nousi vaihtoehdossa esille, jotta korvaukset voitaisiin maksaa yhtä joustavasti kuin ympäristöhallinnon puolella. Nopea korvaaminen edellyttäisi riistavahinkolain 10 §:n muuttamista siten, että vahinkovuoden keskimääräisten myyntihintojen sijaan yksikköhinnat määrättäisiin vastaamaan kolmen edellisen satovuoden aikana saatua keskimääräistä myyntihintaa. Suuntaviivat ovat kuitenkin tarkentuneet tämän osalta merkittävästi suuntaviivoista 2014-2020. Nyt vuoden 2022 Maa- ja metsätalouden ja maaseutualueiden valtiontukea koskeissa suuntaviivoissa edellytetään vahinkotapahtumavuoden aikana saatua keskimääräistä myyntihintaa.

Muutos nousisi varmasti notifioinnissa esille, koska kyseessä ei ole vain tekninen tarkistus. RauLaKo-laissa ei ole säädetty näin tarkasti kuin riistavahinkolaissa eli muutos ei välttämättä mene läpi. Vahingot voitaisiin siten korvata vasta vahinkovuotta seuraavana vuonna, kuten joudutaan nytkin toimimaan suurpetojen viljelysvahinkojen osalta. Edellä kuvattu riistavahinkolain muutos ei ole suuntaviivojen mukainen, joten läpimeno riippuu täysin komission kilpailupääosaston näkemyksestä. Viljelijöiden korvausten maksaminen tulisi hidastumaan olennaisesti nykyisestä noin yhden kuukauden viiveestä vuoteen tai jopa 1,5 vuoteen kevätvahingon tapahtumisesta. Ongelma pitäisi kuitenkin tuoda esityksessä ja notifioinnissa esille. Vaihtoehdossa notifiointiin jouduttaisiin menemään, koska oikeusperusta muuttuu ja tuen myöntävä viranomainen vaihtuu. Samalla tulisi arvioiduksi myös lainsäädännön lintudirektiivin mukaisuus metsästyslakimuutoksissa. Yksikköhintoja koskevaa riistavahinkolain 10 §:n muutosta ei voi tehdä ilman merkittävää riskiä. Ympäristövaliokunta on mietinnössään (YMVM10/2021) pitänyt erittäin tärkeänä, että korvaus maksetaan käytettävissä olevien määrärahojen puitteissa ilman aiheutonta viivytystä sen vuoden aikana, jona vahinko syntyi.

Tämän lisäksi Ruokaviraston tulisi rakentaa rajapinta Riistavahinkorekisteriin, sillä Suomen riistakeskuksella ei ole pääsyä Tukisovellukseen, eikä se sovellu poikkeuslupien pohjana olevien vahinkojen tarkasteluun. Rajapintaa tarvittaisiin myös maa- ja metsätalousministeriössä vahinkokertymän seuraamiseen ja korvausmäärärahojen riittävyyden arviointiin, budjetointiin sekä lisätalousarviokäsittelyihin. Muutokset

Riistavahinkorekisteriin olisivat arviolta noin 60 000 euroa. Kustannusneutraliteetti on tähän vaihtoehtoon liittyvien tietojärjestelmämuutosten osalta vaikeasti saavutettavissa. Vertailun vuoksi ympäristöhallinnon yleisen avustusjärjestelmän uudistamisen (ns. RauLaKo-korvausten) kustannukset olivat 335 000 euroa, josta YM:n rahoitusosuus oli 303 000 euroa. Järjestelmän lisärahoitustarve on 50 000 euroa. ELY-keskukset vastaisivat edelleen muiden luonnonsuojelulailla rauhoitettujen lintujen aiheuttamien vahinkojen korvauksista sekä toimeenpanon katkottomuudesta ja sujuvuuden varmistamisesta. Toisin sanoen rinnalle rakennettaisiin todella kallis järjestelmä käytännössä vain yhden lajin (valkoposkihanhen) vahinkojen korvaamiseksi eivätkä muutokset edes tulisi voimaan tällä hallituskaudella.

Kuntien maaseutuelinkeinoviranomaiset ovat hoitaneet nykyisestä prosessista ainoastaan vahinkojen arvioinnin. Kunnille koko korvausprosessin haltuunotto lisäisi huomattavasti kustannuksia.

Selvyyttä ei myöskään ole saatu siihen, miten ja miltä momentilta tai minkä suuruisina vahinkojen korvaamiseen ja vahinkojen estämiseen sekä tietojärjestelmämuutoksiin tarvittavat määrärahat siirretään ympäristöministeriöltä maa- ja metsätalousministeriölle.

5.2 Lainsäädäntö Ruotsissa, Virossa ja Tanskassa

Ruotsissa valkoposkihanhen ja merimetson suojelusta poikkeaminen perustuu metsästyslain (Jaktlag 1987:259) ja metsästysasetuksen (Jaktförordning 1987:905) säännöksiin, mutta se ei tee lajeista riistalajeja siinä merkityksessä kuin Suomessa, koska Ruotsissa ei ole vastaavaa jakoa riistalajeihin ja luonnonsuojelulailla rauhoitettuihin lajeihin. Ruotsissa suojelusta poikkeamisesta säädetään kaikkien lajien osalta metsästysasetuksessa. Näin on esimerkiksi myös kurjen ja laulujoutsenen kohdalla.

Suojametsästyksestä säädetään Ruotsin metsästysasetuksen 26 §:ssä, jonka mukaan metsästysoikeuden haltija saa asetuksen liitteessä 4 määriteltynä aikana ja ehdoilla harjoittaa metsästystä. Asetuksen liitteen 4 mukaan valkoposkianhia ja merimetsoja saa lentoturvallisuuden vuoksi metsästää ympäri vuoden lentoasemilta. Lisäksi valkoposkianhia saa metsästää ympäri vuoden sillä edellytyksellä, että linnut esiintyvät vähintään viiden yksilön parvessa pellolla, jolla on korjaamaton sato tai voivat aiheuttaa haittaa ihmisten terveydelle. Järjestelmän lintudirektiivin mukaisuudesta ei ole tietoa.

Merimetsoja saa metsästää kiinteiltä ja siirrettäviltä kalanpyydyksiltä (ei koske käsipyydyksiä) ja enintään 300 metrin etäisyydellä sellaisista pyydyksistä 1. elokuuta ja 28. helmikuuta välisenä aikana, kalankasvatus- ja istutuspaikoilta (seitsemän päivää ennen istutusta ja seitsemän päivän kuluessa istutuksesta) ja 300 metrin etäisyydellä näistä alueista ympäri vuoden ja kalojen suojelualueilta 1. elokuuta – 28. helmikuuta. Edellä mainituissa tapauksissa ei saa kuitenkaan metsästää 300 metriä lähempänä merimetson, merikotkan tai kalasääsken pesimäpaikkaa.

Lisäksi lääninhallitus voi antaa luvan suojametsästyksen muun muassa viljelykasveille tai kalastukselle aiheutuvan vakavan vahingon estämiseksi tai lentoturvallisuuden vuoksi, jos muuta tyydyttävää ratkaisua ei ole eikä poikkeaminen vaikeuta lajin kannan suotuisan suojelutason säilyttämistä sen luontaisella levinneisyysalueella. Esimerkiksi Länsi-Götanmaan lääninhallitus on päätöksellään sallinut 1500 merimetson metsästyksen 30.4.2024–31.7.2027 välisenä aikana.

Virossa valkoposkihanhi ja merimetso on määritelty riistalajeiksi metsästyslain (Jahiseadus) ja metsästysasetuksen (Jahieeskiri) nojalla. Metsästysasetuksen mukaan merimetsoa saa

metsästää ajalla 1.8.–30.11. ja valkoposkihanhea viljelysvahinkojen estämistarkoituksessa ajalla 20.9.–30.11. Lisäksi luonnonsuojelulain (Looduskaitseadus) perusteella ympäristövirasto voi myöntää poikkeusluvan lintujen tappamiseen esimerkiksi lentoturvallisuuden vuoksi tai satovahinkojen estämiseksi. Virossa oli aiemmin mahdollista keväällä (26. maaliskuuta - 30. huhtikuuta) ampua kuoliaaksi vahinkojen estämiseksi valkoposkihanhia (350), mutta se loppui 2021, kun hallinto-oikeus ja myös hovioikeus eivät katsoneet, että viljelijöiden intressi vähentää viljelysvahinkoja pelotusmetsästyksen avulla tulisi asettaa tärkeämmäksi kuin yleinen etu lintujen suojelusta. Lisäksi katsottiin, että tutkimukset eivät vahvistaneet keväisen tappavan pelotusmetsästyksen tehokkuutta verrattuna ei-tappaviin toimenpiteisiin (muu tyydyttävä ratkaisu). OÜ Rewildin vuonna 2019 tehdyssä tutkimusraportissa todetaan tiivistetysti, että sekä ei-tappavat että tappavat pelottelukeinot toimivat, joista jälkimmäinen oli hieman tehokkaampi. Hovioikeus ei sulkenut pois sitä mahdollisuutta, että tappavan pelottelun vaikutus voisi näkyä selkeämmin vasta useiden vuosien kuluttua, kun voidaan tehdä johtopäätöksiä hanhien muuttokäyttäytymisen muutoksista. Kyseessä on kuitenkin vain oletus, ei todellisten Virossa tehtyjen tutkimusten tuloksena tehty johtopäätös. Tutkimusten mukaan myös ei-tappavat keinot ovat tehokkaita ja teholtaan verrattavissa tappavaan pelotteluun. Hovioikeudella ei ole edellä mainittujen seikkojen perusteella varmaa käsitystä siitä, ettei tappavalle pelottelulle olisi vaihtoehtoja, jotka aiheuttaisivat linnustolle vähemmän vahinkoa ja auttaisivat samalla vähentämään viljelyvahinkoja yhtä tehokkaasti.

Tanskassa valkoposkihanhia saa karkottaa poikkeusluvalla ampumalla syyskuusta helmikuuhun ilman kiintiöitä, ja maaliskuusta toukokuuhun paikkaan ja aikaan sidotulla kiintiöllä, saaliin hyödyntäen, mutta taloudellisista vahingoista ei makseta korvauksia.

6 Säännöskohtaiset perustelut

6.1 Metsästyslaki

41 b §. *Edellytykset riistalintujen ja rauhoittamattomien lintujen poikkeusluvalla sekä tietyissä tilanteissa rauhoituksesta poikkeamiselle.* Pykälän otsikkoa ja 1 momenttia muutettaisiin siten, että riistalintujen ja rauhoittamattomien lintujen lisäksi pykälässä säädettäisiin myös luonnonsuojelulailla rauhoitettujen valkoposkihanhen ja merimetson rauhoituksesta poikkeamisesta.

Suomen riistakeskus voi metsästyslain 41 §:n 2 momentin perusteella myöntää poikkeusluvan riistaeläimen tai rauhoittamattoman eläimen häiritsemiseen. Selvyiden vuoksi häirintäluvan myöntämisen mahdollisuudesta säädettäisiin myös 41 b §:n 1 momentissa. Samalla momentin 3 kohdassa käytetty termi kalavesille muutettaisiin kalataloudeksi, jolloin se vastaisi luonnonsuojelulain 83 §:n 2 momentin 3 kohtaa ja olisi tarkempi kuin lintudirektiivin suomenkielinen käännös.

Pykälän 3 momenttiin tehtäisiin tarvittavat muutokset, jotta luonnonsuojelulailla rauhoitettujen valkoposkihanhen ja merimetson rauhoituksesta voitaisiin poiketa rajatuissa tilanteissa myös ilmoitusmenettelyssä. Momentin 2 kohdan vanhentunut viittaus elintarvikelakiin (23/2006) korvattaisiin viittauksella uuteen elintarvikelakiin (297/2021). Lisäksi momenttiin lisättäisiin kaksi uutta kohtaa (8 ja 9), joiden mukaan ilmoitusmenettelyä voitaisiin käyttää myös toistuvia viljelysvahinkoja kärsineillä pelloilla sekä kalojen kutu- ja poikastuotantoalueilla, kalanpoikasten tärkeillä syönnös- ja vaellusalueilla sekä kalojen suojelualueilla. Toistuvia viljelysvahinkoja kärsineet pellot olisivat sellaisia, joista on maksettu korvauksia useampana vuonna tai sato on tuhoutunut samana vuonna useaan otteeseen

uudelleen tai täydennysviljelyn jälkeen. Tärkeitä kutualueita olisivat esimerkiksi kalatalousalueiden tunnistamat kutualueet.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 8 momentti, jonka mukaan poikkeusluvalla tai ilmoitusmenettelyssä saaliiksi saadun valkoposkihanhen ja merimetson hallussapito ja hyödyntäminen olisi sallittua luonnonsuojelulain 87 §:n estämättä lukuun ottamatta kaupallista hyödyntämistä. Saalis voitaisiin siten hyödyntää ravinnoksi, mutta saalista ei saisi myydä tai vaihtaa taikka tarjota myytäväksi tai vaihdettavaksi.

Luonnonsuojelulain 87 §:n mukaan rauhoitettua eläin- tai kasvilajin yksilöä ei saa pitää hallussa, kuljettaa, myydä ja vaihtaa taikka tarjota myytäväksi tai vaihdettavaksi. Sama koskee Euroopan unionin tiukkaa suojelua edellyttäviin eliölajeihin ja Euroopan unionin jäsenvaltioiden Eurooppaan kuuluvalla alueella luonnonvaraisina esiintyviin lintulajeihin kuuluvia yksilöitä lukuun ottamatta metsästyslain 5 §:ssä tarkoitettuja riistaeläimiä ja rauhoittamattomia eläimiä sekä lintudirektiivin liitteessä III lueteltuja lajeja.

6.2 Luonnonsuojelulaki

83 §. *Poikkeus eliölajin suojelua koskevista säännöksistä.* Voimassa olevan pykälän 1 momentin mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi myöntää luvan poiketa 70, 73, 74, 77, 78 ja 79 §:ssä säädetystä, jos siitä ei ole haittaa eliölajin suotuisan suojelutason säilyttämiselle tai sen saavuttamiselle. Momenttiin lisättäisiin toinen virke, jonka mukaan valkoposkihanhen ja merimetson osalta luvan poiketa 70 §:ssä säädetystä myöntää kuitenkin Suomen riistakeskus soveltaen, mitä metsästyslaissa säädetään rauhoituksesta poikkeamisesta.

Luonnonsuojelulain 70 §:ssä säädetään eläinlajien rauhoituksesta. Pykälän mukaan kiellettyä on rauhoitettujen eläinlajien yksilöiden tahallinen tappaminen tai pyydystäminen, pesien sekä munien ja yksilöiden muiden kehitysasteiden ottaminen haltuun, siirtäminen toiseen paikkaan tai muu tahallinen vahingoittaminen, yksilöiden tahallinen häiritseminen, erityisesti eläinten lisääntymisaikana, tärkeillä muuton aikaisilla levähdysalueilla tai muutoin niiden elämänsäntien kannalta tärkeillä paikoilla. Pesän vahingoittaminen on kiellettyä lisääntymiskauden ulkopuolella vain, jos kyse on eläimen tekemästä pesästä, jota se käyttää toistuvasti.

Poikkeuslupatoimivalta siirtyisi siten valkoposkihanhen ja merimetson rauhoituksesta poikkeamisen osalta Suomen riistakeskukselle. Poikkeusluvan myöntämisessä sovellettaisiin metsästyslakia, kuten esimerkiksi metsästyslain 41 b §:n säännöksiä rauhoituksesta poikkeamisen edellytyksistä ja menettelyistä. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus vastaisi jatkossa edelleen aluesuojelusta myönnettävistä poikkeuksista.

7 Voimaantulo

Esitykseen sisältyvät lakiehdotukset ehdotetaan tulevaksi voimaan ...kuussa 202x.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksessa vireillä olevat asiat käsiteltäisiin loppuun aikaisemman lainsäädännön mukaisesti. Aikaisemman lainsäädännön nojalla annetut päätökset jäisivät edelleen voimaan ja niihin sovellettaisiin esitykseen sisältyvien lakien voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

8 Toimeenpano ja seuranta

Maa- ja metsätalousministeriö seuraa tämän järjestelmän ja ehdotetun sääntelyn toimivuutta.

9 Suhde muihin esityksiin

9.1 Suhde talousarvioesitykseen

Suomen riistakeskukselle poikkeuslupien myöntämisen järjestämiseen tarvitaan vuositasolla 1,5 henkilötyövuoden verran määrärahoja eli noin 120 000 euroa. Määräraha siirrettäisiin työ- ja elinkeinoministeriön pääluokasta elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskusten toimintamenomomentilta [32.01.02](#) maa- ja metsätalousministeriön momentille 30.40.50. (Riistatalouden edistäminen) edelleen jaettavaksi Suomen riistakeskukselle valkoposkihanheen ja merimetsoon liittyvien julkisten hallintotehtävien hoitamiseen.

10 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

PL 124 § *Hallintotehtävän antaminen muulle kuin viranomaiselle.* Julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan kuitenkin antaa vain viranomaiselle.

Riistahallintolain (158/2011) 1 §:n mukaan Suomen riistakeskus on itsenäinen julkisoikeudellinen laitos, jonka tehtävänä on edistää kestävää riistataloutta, tukea riistanhoitoyhdistysten toimintaa, huolehtia riistapolitiikan toimeenpanosta ja hoitaa sille säädetty julkiset hallintotehtävät. Riistahallintolain 2 §:ssä säädetään Suomen riistakeskuksen julkiset hallintotehtävät ja 8 §:ssä niiden hoitamisesta. Ehdotettu valkoposkihanhen ja merimetson rauhoituksesta poikkeaminen, joita koskien on mahdollista tehdä metsästyslain 41 b §:n mukainen poikkeuslupakäsittely, on Suomen riistakeskuksella oleva julkinen hallintotehtävä riistalajien ja rauhoittamattomien lajien osalta. Suomen riistakeskuksella on siten tehtävän hoidon kannalta paras asiantuntemus. Metsästyslain mahdollistama ilmoitusmenettely vähentää poikkeuslupamenettelystä hallinnolle ja vahingonkärsijöille aiheutuvaa taakkaa. Metsästyslaki mahdollistaa myös poikkeusluvalla tai ilmoitusmenettelyssä saadun saaliin haltuunoton sekä hyödyntämisen ravinnoksi. Suomen riistakeskukselle siirtyvä toimivalta määriteltäisiin tarkasti luonnonsuojelulain 83 §:n 1 momentissa. Poikkeuslupatoimivallan siirto Suomen riistakeskukselle on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia.

Suomen riistakeskuksen julkisten hallintotehtävien toimivallan laajuutta on käsitelty perustuslakivaliokunnassa riistahallintolakia säädettäessä ja perustuslakivaliokunta on todennut lausunnossaan PeVL 48/2010 vp, että metsästyslaissa säädettäviä poikkeuslupia koskeva päätöksenteko voidaan säätää Suomen riistakeskuksen hoitamaksi julkiseksi hallintotehtäväksi.

Ehdotettu kahden lajin rauhoituksesta poikkeamisen lisäys laajentaisi vähäisissä määrin Suomen riistakeskuksen toimivaltaa sen hoitamisissa julkisissa hallintotehtävissä.

Hallitus katsoo, että esitys voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisjärjestyksessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäviksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

metsästyslain 41 b §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan metsästyslain (615/1993) 41 b §, sellaisena kuin se on laeissa 159/2011 ja 504/2017, seuraavasti:

41 b §

Edellytykset riistalintujen, rauhoittamattomien lintujen ja luonnonsuojelulailla rauhoitettujen valkoposkihanhen ja merimetson poikkeusluvalle sekä tietyissä tilanteissa rauhoituksesta poikkeamiselle

Jos muuta tyydyttävää ratkaisua ei ole eikä päätös haittaa lajin suotuisan suojelutason säilyttämistä, 41 §:ssä tarkoitettu poikkeuslupa voidaan myöntää 5 §:ssä tarkoitettujen riistalintujen ja rauhoittamattomien lintujen sekä luonnonsuojelulailla rauhoitettujen valkoposkihanhen ja merimetson häiritsemiseen, pyydystämiseen tai tappamiseen:

- 1) kansanterveyden ja yleisen turvallisuuden turvaamiseksi;
- 2) lentoturvallisuuden takaamiseksi;
- 3) viljelmille, kotieläimille, metsille, kalataloudelle ja vesistöille koituvan vakavan vahingon estämiseksi;
- 4) kasviston ja eläimistön suojelemiseksi; tai
- 5) tutkimus- ja koulutustarkoituksessa, kannan lisäämis- ja uudelleenistutustarkoituksessa sekä tehdäkseen mahdolliseksi näitä varten tapahtuvan kasvatuksen.

Poikkeuslupa voidaan myöntää myös tiukasti valvotuissa oloissa ja valikoivasti tiettyjen muiden kuin rauhoittamattomien lintujen pienien määrien tappamiseksi, pyydystämiseksi, hallussa pitämiseksi tai muutoin asiallisen hyötykäytön mahdollistamiseksi.

Edellä 1 momentin 1–3 kohdassa mainituissa tapauksissa voidaan 5 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettujen lintujen sekä valkoposkihanhen ja merimetson rauhoituksesta poiketa myös tekemällä siitä ilmoituksen Suomen riistakeskukselle. Suomen riistakeskus voi hyväksyä hakemuksesta ilmoitusmenettelyyn osallistumisen, jos turvattavan toiminnan luonteen ja laajuuden johdosta tarve poikkeamiselle on säännöllistä, poikkeamiselle ei ole muuta tyydyttävää ratkaisua eikä poikkeaminen vaaranna edellä mainittujen lintulajien suotuisan suojelutason säilyttämistä (ilmoitusmenettely). Ilmoitusmenettely on sallittu:

- 1) ilmailulain (864/2014) 75 §:n 1 kohdassa tarkoitetuilla lentoasemilla;
- 2) elintarvikelain (297/2021) mukaisesti hyväksytyissä elintarvikehuoneistoissa;
- 3) jätteenkäsittelylaitoksissa;
- 4) yli 1 hehtaarin suuruisilla marja- ja vihannesviljelmillä;
- 5) turkistarhoilla;
- 6) kalanviljelylaitoksilla;
- 7) tuotantoeläinsuojien yhteydessä;
- 8) toistuvia viljelysvahinkoja kärsineillä pelloilla; sekä
- 9) kalojen kutu- ja poikastuotantoalueilla, kalanpoikasten tärkeillä syönnös- ja vaellusalueilla sekä kalojen suojelualueilla.

Hyväksymispäätöksessä Suomen riistakeskus vahvistaa ne lintulajit, joita ilmoitusmenettely koskee sekä asettaa vuosittain metsästettävät enimmäismäärät lajeittain.

Ilmoitusmenettelyyn hyväksytyn toimijan on vuosittain tehtävä saalisilmoitus Suomen riistakeskukselle. Suojattavan toiminnan loppumisesta tai merkittävästä muuttumisesta on ilmoitettava Suomen riistakeskukselle, joka tekee arvion ilmoitusmenettelyn jatkumisesta.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset hakemus- ja hyväksymismenettelystä, hyväksymispäätökseen otettavista määräyksistä, enimmäismäärän tarkistamisesta, valvonnasta, saalisilmoituksesta sekä saalisilmoituksen määräajoista.

Suomen riistakeskus voi peruuttaa ilmoitusmenettelyyn perustuvan rauhoituksesta poikkeamisen, jos menettelyyn hyväksytty ei enää täytä 3 momentissa säädettyjä edellytyksiä, laiminlyö saalisilmoitusvelvollisuuden tai rikkoo tämän lain tai sen nojalla annettuja säännöksiä taikka olennaisesti hyväksymispäätökseen otettuja määräyksiä.

Poikkeusluvalla tai ilmoitusmenettelyssä saaliiksi saadun valkoposkivanhan ja merimetson hallussapito ja hyödyntäminen on sallittua luonnonsuojelulain 87 §:n estämättä lukuun ottamatta kaupallista hyödyntämistä.

— — — — —
Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain voimaan tullessa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksessa vireillä ollut asia käsitellään loppuun noudattaen tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Tämän lain voimaan tullessa voimassa olleen lain nojalla annetut elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen luvat jäävät edelleen voimaan ja niihin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

— — — — —

2.

Laki

luonnonsuojelulain 83 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan luonnonsuojelulain (9/2023) 83 §:n 1 momentti seuraavasti:

83 §

Poikkeus eliölajin suojelua koskevista säännöksistä

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi myöntää luvan poiketa 70, 73, 74, 77, 78 ja 79 §:ssä säädetystä, jos siitä ei ole haittaa eliölajin suotuisan suojelutason säilyttämiselle tai sen saavuttamiselle. Valkoposkihanhen ja merimetson osalta luvan poiketa 70 §:ssä säädetystä myöntää kuitenkin Suomen riistakeskus soveltaen, mitä metsästyslaissa säädetään rauhoituksesta poikkeamisesta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain voimaan tullessa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksessa vireillä ollut asia käsitellään loppuun noudattaen tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Tämän lain voimaan tullessa voimassa olleen lain nojalla annetut elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen luvat jäävät edelleen voimaan ja niihin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Helsingissä x.x.20xx

Pääministeri

Petteri Orpo

Maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah

1.

Laki

metsästyslain 41 b §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan metsästyslain (615/1993) 41 b §, sellaisena kuin se on laeissa 159/2011 ja 504/2017, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

41 b §

*Edellytykset riistalintujen ja
rauhottamattomien lintujen poikkeusluvalle
sekä tietyissä tilanteissa rauhoituksesta
poikkeamiselle*

Jos muuta tyydyttävää ratkaisua ei ole eikä päätös haittaa lajin suotuisan suojelutason säilyttämistä, 41 §:ssä tarkoitettu poikkeuslupa voidaan myöntää 5 §:ssä tarkoitettujen riistalintujen ja rauhottamattomien lintujen pyydystämiseen tai tappamiseen:

- 1) kansanterveyden ja yleisen turvallisuuden turvaamiseksi;
- 2) lentoturvallisuuden takaamiseksi;
- 3) viljelmille, kotieläimille, metsille, kalavesille ja vesistöille koituvan vakavan vahingon estämiseksi;
- 4) kasviston ja eläimistön suojelemiseksi; tai
- 5) tutkimus- ja koulutustarkoituksessa, kannan lisäämis- ja uudelleenistutustarkoituksessa sekä tehdäkseen mahdolliseksi näitä varten tapahtuvan kasvatuksen.

Poikkeuslupa voidaan myöntää myös tiukasti valvotuissa oloissa ja valikoivasti

41 b §

***Edellytykset riistalintujen,
rauhottamattomien lintujen ja
luonnonsuojelulailla rauhoitettujen
valkoposkihanhen ja merimetson
poikkeusluvalle sekä tietyissä tilanteissa
rauhoituksesta poikkeamiselle***

Jos muuta tyydyttävää ratkaisua ei ole eikä päätös haittaa lajin suotuisan suojelutason säilyttämistä, 41 §:ssä tarkoitettu poikkeuslupa voidaan myöntää 5 §:ssä tarkoitettujen riistalintujen ja rauhottamattomien lintujen sekä luonnonsuojelulailla rauhoitettujen valkoposkihanhen ja merimetson häiritsemiseen, pyydystämiseen tai tappamiseen:

- 1) kansanterveyden ja yleisen turvallisuuden turvaamiseksi;
- 2) lentoturvallisuuden takaamiseksi;
- 3) viljelmille, kotieläimille, metsille, kalataloudelle ja vesistöille koituvan vakavan vahingon estämiseksi;
- 4) kasviston ja eläimistön suojelemiseksi; tai
- 5) tutkimus- ja koulutustarkoituksessa, kannan lisäämis- ja uudelleenistutustarkoituksessa sekä tehdäkseen mahdolliseksi näitä varten tapahtuvan kasvatuksen.

Poikkeuslupa voidaan myöntää myös tiukasti valvotuissa oloissa ja valikoivasti

tiettyjen muiden kuin rauhoittamattomien lintujen pienien määrien tappamiseksi, pyydystämiseksi, hallussa pitämiseksi tai muutoin asiallisen hyötykäytön mahdollistamiseksi.

Edellä 1 momentin 1–3 kohdassa mainituissa tapauksissa voidaan 5 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettujen lintujen rauhoituksesta poiketa myös tekemällä siitä ilmoituksen Suomen riistakeskukselle. Suomen riistakeskus voi hyväksyä hakemuksesta ilmoitusmenettelyyn osallistumisen, jos turvattavan toiminnan luonteen ja laajuuden johdosta tarve poikkeamiselle on säännöllistä, poikkeamiselle ei ole muuta tyydyttävää ratkaisua eikä poikkeaminen vaaranna edellä mainittujen lintulajien suotuisan suojelutason säilyttämistä (*ilmoitusmenettely*). Ilmoitusmenettely on sallittu:

- 1) ilmailulain (864/2014) 75 §:n 1 kohdassa tarkoitetuilla lentoasemilla;
- 2) elintarvikelain (23/2006) mukaisesti hyväksytyissä elintarvikehuoneistoissa;
- 3) jätteenkäsittelylaitoksissa;
- 4) yli 1 hehtaarin suuruisilla marja- ja vihannesviljelmillä;
- 5) turkistarhoilla;
- 6) kalanviljelylaitoksilla; sekä
- 7) tuotantoeläinsuojien yhteydessä.

Hyväksymispäätöksessä Suomen riistakeskus vahvistaa ne lintulajit, joita ilmoitusmenettely koskee sekä asettaa vuosittain metsästettävät enimmäismäärät lajeittain. Ilmoitusmenettelyyn hyväksytyn toimijan on vuosittain tehtävä saalisilmoitus Suomen riistakeskukselle. Suojattavan toiminnan loppumisesta tai merkittävästä muuttumisesta on ilmoitettava Suomen riistakeskukselle, joka tekee arvion ilmoitusmenettelyn jatkumisesta.

tiettyjen muiden kuin rauhoittamattomien lintujen pienien määrien tappamiseksi, pyydystämiseksi, hallussa pitämiseksi tai muutoin asiallisen hyötykäytön mahdollistamiseksi.

Edellä 1 momentin 1–3 kohdassa mainituissa tapauksissa voidaan 5 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettujen lintujen *sekä valkoposkihanhen ja merimetson* rauhoituksesta poiketa myös tekemällä siitä ilmoituksen Suomen riistakeskukselle. Suomen riistakeskus voi hyväksyä hakemuksesta ilmoitusmenettelyyn osallistumisen, jos turvattavan toiminnan luonteen ja laajuuden johdosta tarve poikkeamiselle on säännöllistä, poikkeamiselle ei ole muuta tyydyttävää ratkaisua eikä poikkeaminen vaaranna edellä mainittujen lintulajien suotuisan suojelutason säilyttämistä (*ilmoitusmenettely*). Ilmoitusmenettely on sallittu:

- 1) ilmailulain (864/2014) 75 §:n 1 kohdassa tarkoitetuilla lentoasemilla;
- 2) elintarvikelain (297/2021) mukaisesti hyväksytyissä elintarvikehuoneistoissa;
- 3) jätteenkäsittelylaitoksissa;
- 4) yli 1 hehtaarin suuruisilla marja- ja vihannesviljelmillä;
- 5) turkistarhoilla;
- 6) kalanviljelylaitoksilla;
- 7) tuotantoeläinsuojien yhteydessä;
- 8) *toistuvia viljelysvahinkoja kärsineillä pelloilla; sekä*
- 9) *kalojen kutu- ja poikastuotantoalueilla, kalanpoikasten tärkeillä syönnös- ja vaellusalueilla sekä kalojen suojelualueilla.*

Hyväksymispäätöksessä Suomen riistakeskus vahvistaa ne lintulajit, joita ilmoitusmenettely koskee sekä asettaa vuosittain metsästettävät enimmäismäärät lajeittain. Ilmoitusmenettelyyn hyväksytyn toimijan on vuosittain tehtävä saalisilmoitus Suomen riistakeskukselle. Suojattavan toiminnan loppumisesta tai merkittävästä muuttumisesta on ilmoitettava Suomen riistakeskukselle, joka tekee arvion ilmoitusmenettelyn jatkumisesta.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset hakemus- ja hyväksymismenettelystä, hyväksymispäätökseen otettavista määräyksistä, enimmäismäärän tarkistamisesta, valvonnasta, saalisilmoituksesta sekä saalisilmoituksen määräajoista.

Suomen riistakeskus voi peruuttaa ilmoitusmenettelyyn perustuvan rauhoituksesta poikkeamisen, jos menettelyyn hyväksytty ei enää täytä 3 momentissa säädettyjä edellytyksiä, laiminlyö saalisilmoitusvelvollisuuden tai rikkoo tämän lain tai sen nojalla annettuja säännöksiä taikka olennaisesti hyväksymispäätökseen otettuja määräyksiä.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset hakemus- ja hyväksymismenettelystä, hyväksymispäätökseen otettavista määräyksistä, enimmäismäärän tarkistamisesta, valvonnasta, saalisilmoituksesta sekä saalisilmoituksen määräajoista.

Suomen riistakeskus voi peruuttaa ilmoitusmenettelyyn perustuvan rauhoituksesta poikkeamisen, jos menettelyyn hyväksytty ei enää täytä 3 momentissa säädettyjä edellytyksiä, laiminlyö saalisilmoitusvelvollisuuden tai rikkoo tämän lain tai sen nojalla annettuja säännöksiä taikka olennaisesti hyväksymispäätökseen otettuja määräyksiä.

Poikkeusluvalla tai ilmoitusmenettelyssä saaliiksi saadun valkoposkikihän ja merimetson hallussapito ja hyödyntäminen on sallittua luonnonsuojelulain 87 §:n estämättä lukuun ottamatta kaupallista hyödyntämistä.

— — — — —
Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

. .
Tämän lain voimaan tullessa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksessa vireillä ollut asia käsitellään loppuun noudattaen tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Tämän lain voimaan tullessa voimassa olleen lain nojalla annetut elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen luvat jäävät edelleen voimaan ja niihin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

— — — — —

2.

Laki

luonnonsuojelulain 83 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan luonnonsuojelulain (9/2023) 83 §:n 1 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

83 §

*Poikkeus eliölajin suojelua koskevista
säännöksistä*

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi myöntää luvan poiketa 70, 73, 74, 77, 78 ja 79 §:ssä säädetystä, jos siitä ei ole haittaa eliölajin suotuisan suojelutason säilyttämiselle tai sen saavuttamiselle.

— — — — —

83 §

*Poikkeus eliölajin suojelua koskevista
säännöksistä*

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi myöntää luvan poiketa 70, 73, 74, 77, 78 ja 79 §:ssä säädetystä, jos siitä ei ole haittaa eliölajin suotuisan suojelutason säilyttämiselle tai sen saavuttamiselle. Valkoposkihanhen ja merimetson osalta luvan poiketa 70 §:ssä säädetystä myöntää kuitenkin Suomen riistakeskus soveltaen, mitä metsästyslaissa säädetään rauhoituksesta poikkeamisesta.

— — — — —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

· ·

Tämän lain voimaan tullessa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksessa vireillä ollut asia käsitellään loppuun noudattaen tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Tämän lain voimaan tullessa voimassa olleen lain nojalla annetut elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen luvat jäävät edelleen voimaan ja niihin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

— — — — —